

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.



HRVATSKA



RIJEČ

BROJ 944

21. SVIBNJA 2021. CIJENA 50 DINARA



HKC *Bunjevačko kolo* u Novom Pazaru

SADRŽAJ

6

Rezultati lokalnih izbora
u Hrvatskoj
**Zeleno-lijeva koalicija
osvojila Zagreb**



10

Slavko Žebić o odlasku iz Gibarca
i novom životu u Osijeku
**Kad cijeli život stane
u jedan kamion**



12

Branka Pavić-Blažetin,
glavna i odgovorna urednica
Hrvatskog glasnika
**Idem dalje
i radujem se poslu**



20

Margareta Uršal, predsjednica
Odbora za obrazovanje HNV-a
**Pogodnosti za sve –
od prvaša do brućaša**



22

Obilježeno 30 godina od vraćanja
izvornog hrvatskog naziva udruge
Matija Gubec iz Tavankuta
**Nacionalni nabo
nadvladao strah**



34

U Petrovaradinu i Srijemskim
Karlovcima
**Jelačićev uskrsni
koncert – znak nade**



OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stan-
tić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić,
Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinirator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Birograf Comp DOO, Zemun

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)



Izbor(i)

Jedni su prošli, a drugi će tek biti. Ovi što su prošli izbori su za lokalnu i županijsku vlast u Hrvatskoj. Doduše, konačna politička slagalica bit će poznata poslije 30. svibnja kada prođe drugi izborni krug, ali se i poslije prvog već mnogo toga zna. Ovi što će tek biti predsjednički su i kako sada stvari stoje, izvanredni izbori na svim razinama u Srbiji.

Gong (nešto kao pandan CeSID-u u Srbiji) zaprimio je tijekom (hrvatskih) izbora oko 200 pritužbi i upita građana. A pritužbe su se odnosile na biračke odbore koji su biračima postavljali pitanje žele li glasati samo za gradonačelnike ili i za preostale liste, žalili su se birači što na biračkim mjestima nisu bile osigurane epidemiološke mjere, što birački odbori nisu stigli baš kod svakog birača koji je bio u samoizolaciji, a želio je glasati... Zgodno bi bilo napraviti usporedbu s izborima u Srbiji i svim onim što prati samu kampanju, pa i sam izborni dan. Hoće li to biti famozni džipovi koji su nezaobilazna ikonografija i izbora za savjete mjesnih zajednica, dolazak na kućnu adresu kod onih koji su prvo obećali sigurni glas pa zaboravili ili nešto slično, ostavljam vama na volju.

I nije to jedino što razlikuje izbore u Hrvatskoj i Srbiji. Razlikuje ih i pravo pripadnika nacionalnih zajednica da biraju i budu birani. Od državne do lokalne razine. Garantirano Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, Zakonom o lokalnoj i regionalnoj samoupravi i Zakonom o lokalnim izborima. I onda dolazimo do toga da nacionalne manjine u Hrvatskoj, nakon ovih lokalnih izbora imaju oko 70 zamjenika župana, gradonačelnika i načelnika općina. Ne samo najbrojnija srpska zajednica već i talijanska, češka, mađarska...

I da se vratimo na usporedbe. Nacionalne manjine u Hrvatskoj čine oko 7,6 posto stanovništva. U Srbiji dvostruko više ili, da budem precizna, skoro 17 posto.

I kad smo već kod Srbije i njenih nacionalnih manjina pred zaključenje broja stiglo nam je (na latinici) »Obavištenje za javnost« o natječaju »za dodilu sridstava radi sufinansiranja projekata crkava i virski zajednica«, koje je potpisao gradonačelnik »Varoši Subatice«. Što će reći »bunjevački jezik« je i praktično zaživio u »Varoši Subatica«.

Z. V.

Pomoć susjedima na putu prema Uniji

Sudionici godišnjeg sastanka na vrhu čelnika zemalja zapadnog Balkana u sklopu Procesu Brdo-Brijuni prihvatili su u ponedjeljak na Brdu kod Kranja zajedničku izjavu iz koje je na kraju izostavljeno pitanje priznavanja postojećih granica, koje je stajalo u predloženom tekstu, prenosi HRT.



Naime, sudionici sastanka prihvatili su nakon nekoliko sati izjavu u kojoj pozivaju Europsku komisiju i zemlje članice Unije da aspirantice tretiraju iz geostrateških razloga »kao cjelinu« i ubrzaju njihov pristupni proces, osvježeno strategijom primanja »u paketu«, uz obvezu da kandidatkinje što više ustraju na reformskim procesima. Pri tome je najspornije bilo nastojanje da se u izjavi spomene priznavanje postojećih granica, što je na kraju ispalo iz predloženog teksta koji su i slovenski predsjednik **Borut Pahor** i hrvatski predsjednik **Zoran Milanović** nazvali »kompromisom«.

Milanović je kazao da se tekst usklađivao kako bi se pomirila stajališta koja dijele Srbiju i Kosovo i da su tonovi neslaganja postojali između srbijanskog predsjednika **Aleksandra Vučića** i kosovske predsjednice **Vjose Osmani**.

Vučić je skup na Brdu kod Kranja napustio nešto prije njegova završetka, zbog odlaska u Bruxelles, rekavši da je Srbija prihvatila predložene kompromisne zaključke, odnosno izjavu u kojoj se pitanje granica ne spominje. Dodao je kako je sastanak čelnika u regiji pokazao i mnogo razlika, te da o »ključnom pitanju« granica nije bilo konsenzusa.

»Srbija se uvijek zalagala za nepromjenjivost granica koje priznaje UN kao univerzalno tijelo, a ne da se prema granicama ponaša onako kako koja zemlja želi, po sistemu: jednom se može mijenjati, a jednom ne«, kazao je Vučić.

Usvojena deklaracija spominje i potrebu trajnog pomirenja i stabilnosti u regiji, rješenje pitanja nestalih i poziva EU na viznu liberalizaciju prema regiji, kao najučinkovitijem »alat« za njihovu transformaciju prema budućem članstvu.

»U zajedničkoj smo izjavi pozvali Europsku komisiju da taj prostor gleda i kao cjelinu, a ne samo kao države koje pregovaraju o članstvu«, potvrdili su na zajedničkoj konferenciji za novinare u Brdu kod Kranja slovenski i hrvatski predsjednik Borut Pahor i Zoran Milanović.

U izjavi je naglašeno da pogled Bruxellesa na zapadni Balkan mora biti geopolitički, kazao je Pahor nakon skupa, dodavši da će EU biti cjelovita kad integrira taj prostor koji je okružen članicama sa svih strana. Pri tome, naglasio je, Europska komisija treba ubrzati postupak integracije, a države aspirantice moraju ubrzati proces reformi.

Što se tiče teksta zajedničke izjave koja je prihvaćena na završetku skupa, Pahor i Milanović su kazali da je riječ o »kompromisu«, pri čemu se radilo o tome da se približe stajališta Beograda i Prištine koja su bila suprotna, s obzirom na to da Srbija ne priznaje neovisnost Kosova i smatra ga dijelom Srbije.

Kako prenose slovenski portali, na plenarnoj je sjednici između kosovske predsjednice Osmani i srbijanskog čelnika Vučića došlo do prepirke i optuživanja, a kompromis se tražio zbog Vučićeva rezolutnog odbijanja da se Kosovo u engleskom tekstu zajedničke izjave spominje kao »country«, dakle zemlja.

»Bilateralni problemi koje države sudionice inicijative imaju međusobno neće moći biti riješeni u okviru Procesu Brdo-Brijuni«, kazao je Milanović. Dodao je da glavni motiv dviju članica EU-a, Slovenije i Hrvatske, nije »ni mentorstvo ni tutorstvo« nego pomoć susjedima na putu prema Uniji.

Predsjednik Srbije Aleksandar Vučić je rekao da je kratko razgovarao s hrvatskim predsjednikom Zoranom Milanovićem i rekao da su oni u »pristojnim« odnosima.

»Mi naravno želimo dobre odnose s Hrvatskom, ali ne mislimo da mi moramo podilaziti bilo kome u Hrvatskoj niti mislimo da bi itko iz Hrvatske trebao podilaziti nama«, rekao je Vučić.

Milanović je odnos s Vučićem kratko opisao s »okej«.

Sastanak lidera država zapadnog Balkana organizirao je slovenski predsjednik Borut Pahor, u sklopu inicijative Brdo-Brijuni, čiji su pokretači Slovenija i Hrvatska, prenosi HRT.

Izvor: hrt.hr

DSHV čestita SDSS-u na uspjehu na lokalnim i regionalnim izborima u Hrvatskoj



Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pozdravlja i čestita na respektabilnom uspjehu kandidata Samostalne demokratske srpske stranke na proteklm izborima za županijske i lokalne razine vlasti u Republici Hrvatskoj. Nakon prvog kruga izbora, predstavnici najrelevantnije političke stranke Srba u Hrvatskoj – SDSS-a od deset dožupana iz redova srpske zajednice imat će osam, a sličan je omjer i kada je riječ o blizu 30 mjesta gradonačelnika ili načelnika općina, to jest dogradonačelnika ili donaćelnika općina. DSHV i ovoga puta ukazuje da je Republika Hrvatska s institutom zajamčenih mandata na najbolji način riješila pitanje demokratske participacije nacionalnih manjina te da isto i na svestrano zadovoljstvo provodi i u praksi, što je potvrđeno i na proteklm izborima.

Premda je to i međunarodna obveza Republike Srbije, preuzeta na temelju Međudržavnog sporazuma o među-

sobnoj zaštiti nacionalnih manjina iz 2004. godine, DSHV je i ovoga puta dužan ukazati da tako što Hrvati u Srbiji još uvijek ne mogu ostvariti. Naime, čl. 9. Sporazuma, koji govori o institutu zajamčenih mandata u predstavničkim tijelima na svim razinama i u izvršnoj vlasti na lokalnoj razini, u Srbiji se od njegova ratificiranja uopće ne primjenjuje!

Slobodni smo u svezi s tim ovdje iznijeti javno neslaganje sa stajalištem ministra vanjskih poslova Republike Srbije Nikole Selakovića iz njegova priopćenja od 7. svibnja kako je o zastupljenosti nacionalnih manjina u vlasti u Hrvatskoj i Srbiji zapravo riječ o razlikama u demografskim postotcima. Naime, ne možemo pristati da 57.900 građana hrvatske nacionalnosti u Srbiji bude isključeno iz procesa donošenja odluka, jer ih je tri puta manje nego što je građana srpske nacionalnosti u Hrvatskoj. Zastupljenost Hrvata u tijelima vlasti u Republici Srbiji isključivo je pitanje vladavine prava!

DSHV od Republike Srbije već više od desetljeća očekuje dosljednu primjenu Sporazuma. Nikakva parcijalna rješenja izvan tog okvira za Hrvate u Srbiji nisu prihvatljiva. Samo cjelovitom primjenom Sporazuma osigurat će se pravična demokratska participacija Hrvata u Srbiji. Do tada i dalje ćemo biti bez onoga što uživaju Srbi u Hrvatskoj.

Tomislav Žigmanov, predsjednik

Pokrenuta izrada Nacionalnog plana razvoja odnosa RH s Hrvatima izvan Hrvatske

Hrvatska vlada je na 56. sjednici održanoj 6. svibnja 2021. godine donijela Odluku o pokretanju postupka izrade Nacionalnog plana razvoja odnosa Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske od 2021. do 2027. godine.

Ovom Odlukom zadužuje se Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske da izradi Nacionalni plan razvoja odnosa Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske za razdoblje od 2021. do 2027. godine.

Budući da je postojeći akt strateškog planiranja u području odnosa Hrvatske s Hrvatima izvan Hrvatske, Strategiju o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske, potrebno uskladiti sa Zakonom o sustavu strateškog planiranja i razvoja Hrvatske

(NN 123/17), Središnji državni ured zadužen je za izradu novog srednjoročnog akta strateškog planiranja u ovom upravnom području.

Nacionalni plan pobliže će definirati područja normativnog, institucionalnog (organizacijskog) i financijskog okruženja važnih za daljnji razvoj javnih politika u području odnosa s Hrvatima izvan Hrvatske, a propisat će srednjoročnu viziju razvoja odnosa s Hrvatima izvan Hrvatske, vodeći računa o prioritetima politike na području jačanja položaja Hrvata Bosne i Hercegovine i hrvatske nacionalne manjine, zajedništva domovinske i iseljene Hrvatske, te jačanja povezanosti s Hrvatima izvan Hrvatske i poticanja povratka hrvatskih iseljenika, navodi se na portalu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH.

Rezultati lokalnih izbora u Hrvatskoj

Zeleno-lijeva koalicija osvojila Zagreb

Tomislav Tomašević na izborima za gradonačelnika Zagreba ostvario najbolji rezultat od kada se gradonačelnik bira na neposrednim izborima. U HDZ-u Ivan Anušić, novi-stari župan Osječko-baranjske županije osvojio najviše glasova. Srpska manjina imat će 10 dožupana i 10 zamjenika gradonačelnika

U nedjelju, 16. svibnja, birači u Hrvatskoj izašli su na lokalne izbore. Nakon prvog kruga županije, gradovi i općine u Hrvatskoj dobile su članove predstavničkih tijela. Neke županije, gradovi i općine već u prvom krugu izabrale su svoje čelnike. Konačni pobjednici ovih izbora bit će poznati za dva tjedna, nakon drugog kruga glasanja, koje će biti održano u 14 županija, glavnom gradu Zagrebu i još 55 gradova i 87 općina gdje nijedan od kandidata nije u prvom krugu osvojio glasove više od polovice izašlih birača.

Zagreb nije dobio gradonačelnika u prvom krugu, ali je uvjerljivu pobjedu u prvom krugu odnio **Tomislav Tomašević** iz zeleno-lijeve koalicije *Možemo!* koji je osvojio više od 45 posto glasova, što je 4,5 puta više od **Miroslava Škore** iz Domovinskog pokreta s kojim će se u drugom krugu boriti za mjesto prvog čovjeka Zagreba. Tomaševićevih 147.631 glasova najbolji je izborni rezultat u prvom krugu glasanja od kada se gradonačelnici biraju na direktnim izborima. U Gradskoj skupštini pokret *Možemo!* osvojio je 40,83 posto glasova, što im daje velike šanse da formiraju gradsku vlast, ali ne samostalno. Najbolji rezultat od svih HDZ-ovih kandidata ostvario je **Ivan Anušić**, dosadašnji župan Osječko-baranjske županije koji je novi mandat osvojio u prvom krugu sa 61,83 posto potpore birača. HDZ bi nakon drugog kruga izbora mogao vratiti i mjesto gradonačelnika Osijeka, jer je njihov kandidat **Ivan Radić** osvojio više od 38 posto glasova. U drugom krugu nadmetat će se s kandidatkinjom Domovinskog pokreta. Za novi mandat gradonačelnika u drugom krugu s osvoje-

nih 43,8 posto glasova borit će se **Ivan Penava**, aktualni gradonačelnik Vukovara, kandidat Nezavisne liste, bivši hadezeovac kome će protukandidat biti iz redova bivše stranke. Penava je u Gradskom vijeću osvojio više od 41 posto glasova, odnosno devet od 19 mandata. Niti HDZ, niti SDP ne mogu biti zadovoljni rezultatima u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Značajniju potporu birača dobio je Domovinski pokret, odnosno dojučerašnji hadezeovci.



Tomislav Tomašević

S druge strane, u Vukovaru je SDP-ov kandidat osvojio najlošiji rezultat za izbor gradonačelnika na ovim izborima, a u Vinkovcima nisu ni imali kandidata.

Most, koji je politički uspon na nacionalnu razinu počeo iz Metkovića prije devet godina nakon lokalnih izbora, poslije prvog kruga nema pretjeranog razloga za zadovoljstvo, ako se izuzme ulazak u Gradsku skupštinu Zagreba i velike šanse da **Miro Bulj** u drugom krugu osvoji mandat gradonačelnika Sinja.

Glas za promjene

Ocjenujući rezultate prvog kruga lokalnih izbora emisiji prvog programa Hrvatskog radija *U mreži prvog*, dr. sc. **Berto Šalaj** s Fakulteta političkih znanosti kazao je kako su ovi izbori potvrdili status HDZ-a kao najjače stranke desnog centra. To prije svega pokazuju rezultati izbora za župane i županijske skupštine. »U Zagrebu je HDZ dobio dvostruko više glasova nego 2017. godine, ali, podsjetit ću: rezultati 2017. su bili katastrofalni. Također, u Zagrebu HDZ više neće biti na vlasti. Nisu u Zagrebu ni do sada imali svog gradonačelnika, ali su bili dio vlasti. Što se tiče SDP-a, oni ne mogu proglasiti pobjedu, ali u slučaju da osvoje vlast u Rijeci mogli bi reći da rezultati i nisu tako loši. Također, pojavila se opcija na lijevoj političkoj strani, to je *Možemo!*. S druge strane, ovi lokalni izbori označili su nestanak nekih političkih stranaka koje



Ivan Anušić

su bile važne na lokalnoj razini. Tu prije svega mislim na Hrvatsku narodnu stranku i Hrvatsku seljačku stranku. I, po mojoj ocjeni, ovi izbori označili su i početak kraja ere **Milana Bandića**«, kazao je Šalaj.

On smatra da je još rano govoriti o tome da je *Možemo!* novi lider ljevice. Hoće li to i postati, ovisi o kvaliteti upravljanja Zagrebom u sljedeće tri godine, kada Hrvatsku očekuju izbori na državnoj razini.

Rezultate prvog kruga lokalnih izbora doc. dr. sc. **Damir Jugo**, dekan Visoke škole za komunikacijski menadžment *Edward Bernays* analizirao je *U mreži prvog* kroz izborne rezultate u četiri najveća hrvatska grada: Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku.

»Od ta četiri grada recimo tri i pol izabralo je promjene. Ni u jednom od ta četiri grada aktualni gradonačelnici nisu bili kandidati. Svedjedno, došlo je do velikih promjena, počevši od Zagreba, zatim kandidata centra **Ivice Puljka** koji je iznenađenje u Splitu, zatim Osijek, gdje je HDZ velika promjena, i u Rijeci, gdje je SDP-ov kandidat

ostvario najbolji rezultat, ali bit će zanimljivo u drugom krugu. Također, zanimljivo kako su izbori završili u pojedinim gradovima u Sisačko-moslavačkoj županiji, koji su bili zahvaćeni potresom. U Glini, gdje je na vlasti bio HDZ-ov gradonačelnik, on nije ni ušao u drugi krug, čak je posljednjeplasirani kandidat. U Petrinji HDZ-ov kandidat vodi ispred aktualnog gradonačelnika, a u Sisku su SPD-ova gradonačelnica i HDZ-ova kandidatkinja rame uz rame. Očito da je sve što se tamo događalo potaknulo promjene«, smatra Jugo.

Manjine

Lokalnu vlast za iduće četiri godine imalo je pravo birati i birat će u drugom krugu više od 3,6 milijuna glasača, koji biraju zastupnike u 425 općinskih i 127 gradskih vijeća, 20 županijskih skupština i Gradskoj skupštini Zagreba, te općinske načelnike, gradonačelnike i župane, te 70-ak njihovih zamjenika iz redova nacionalnih manjina i desetak iz reda hrvatskog naroda u općinama gdje su Hrvati manjina.

Ukupno se bira 12 dožupana iz redova manjina, deset iz redova srpske i po jedan iz redova češke i talijanske manjine. Srpska manjina bira zamjenika gradonačelnika u deset gradova, talijanska u šest, i češka u dva grada. Najbrojniji su zamjenici načelnika općina iz redova manjina – bira ih se 20 iz redova srpske manjine, pet iz redova talijanske, tri iz redova mađarske, po dva iz redova bošnjačke, rusinske i romske manjine, po jedan iz redova češke i slovačke manjine i 14 iz redova hrvatskog

naroda u općinama gdje su Hrvati manjina.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini ocijenio je nakon prvog kruga lokalnih izbora da se Hrvatska pokazala kao država konsolidirane demokracije te da čeka dan kada će i Srbija hrvatskoj manjini omogućiti zajamčene mandate po modelu koji se provodi u Hrvatskoj, prenijela je agencija *Hina*. »Hrvatska se nanovo pokazala kao država konsolidirane demokracije s razvijenom vladavinom prava. Organizirala je i provela izbore za regionalna i lokalna tijela vlasti, unatoč unutarnjopolitičkim neslaganjima, na način koji to podrazumijevaju države koje su posvećene primjeni temeljnih demokratskih vrijednosti«, izjavio je predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

On posebno pozdravlja »činjenicu da je i demokratska participacija nacionalnih manjina – s institutom zajamčenih mandata ostvarena na zakonima primjeren način«.

»DSHV čeka dan da se tako što dogodi i u Srbiji«, poručio je Žigmanov.

Z. V.

Radionica Nacionalnog konventa o EU održana na Paliću

Izazovi pristupanja EU na lokalnoj razini

Nacionalni konvent o Europskoj uniji i Centar lokalne demokracije Subotica organizirali su 17. svibnja na Paliću radionicu posvećenu novoj metodologiji pregovaračkog procesa Srbije EU u kontekstu lokalnih prilika. Sudionici radionice su bili predstavnici lokalnih civilnih organizacija, a predavači koordinatorica Nacionalnog konventa **Nataša Dragojlović** i direktor Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj i koordinatorica Radne grupe Nacionalnog konventa za poglavlje 35 **Dragiša Mijačić**.

»Otprilike 70 posto standarda koje bi država trebala ispuniti implementiraju se i realiziraju na lokalnoj razini, što znači da je uloga lokalnih samouprava i organizacija civilnog društva najveća. Budući da je u pitanju dugoročni proces i imajući u vidu nove probleme s kojima se suočava i EU i zemlje zapadnog Balkana to podrazumijeva potrebu da moramo dugoročnije promatrati ove procese u kojima



lokalne samouprave i civilne organizacije imaju veoma bitnu ulogu«, rekla je **Stanka Parać-Damjanović**.

Budući da ni ovoga puta, kao ni mnogo puta ranije, na radionici nije bilo predstavnika lokalne samouprave, postavilo se pitanje koliko je ona zainteresirana za ovaj proces i suradnju s organizacijama civilnog društva.

»Očekujemo unaprjeđivanje odnosa i suradnje lokalne samouprave s organizacijama koje u svom portfoliju imaju i kapaciteta i znanja kada su u pitanju određene sektorske politike EU. Sasvim je sigurno da ima mnogo više prostora za tu vrstu suradnje nego što je danas«, rekla je Parać-Damjanović.

Nikola Blagojević iz Pokreta gorana Vojvodine sa sjedištem u Srijemskim Karlovcima kazao je kako su sve lokalne samouprave trebale imati do 1. siječnja ove godine napravljene planove razvoja, ali i da je jako mali postotak to i uradio.

»To je prilika za nas kao civilno društvo da prenesemo građanima kako je sada trenutak da dođu sa svojim idejama, problemima, vizijama i da razgovaramo o lokalnim i problemima i potencijalima kako bi se ti dokumenti koji su jako važni i koji će oslikati razvoj tog konkretnog grada napravili uz veliku participaciju građana. Mi sebe vidimo kao nekog tko će povezati građane s lokalnom vlasti u tome«, rekao je Blagojević.

Koordinatorica nacionalnog konventa Nataša Dragojlović rekla je kako su zaključci s ovakvih dijaloga uvijek isti: kako je »neophodno da se čuje glas lokalnih organizacija, ljudi koji žive van velikih gradova, kako se organiziraju, kako vide razvoj svojih sredina i ulogu EU u tom procesu i kako na najbolji mogući način iskoristiti sve one potencijale koje proces integracije u EU pruža«.

»Razgovarali smo o prednostima i preprekama u pristupanju Srbije EU, kako podržati lokalne organizacije u njihovoj borbi da se dostojanstven i kvalitetan život vodi u svakom gradu i selu, što nam je na raspolaganju i o našem eventualnom utjecaju na politike, strategije, lokalne planove razvoja, a što s druge strane imamo od EU, od standarda kojima težimo i fondova EU koji su nam na raspolaganju te o tome imamo li kao organizacije civilnog društva dovoljno kapaciteta da sve to iskoristimo«, rekla je Dragojlović.

Direktor Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj Dragiša Mijačić smatra kako civilno društvo ima bitnu ulogu u mobilizaciji građana i komunikaciji s građanima o tome što je EU i koje benefite donosi i na koji način provesti cijeli proces pridruživanja.

»U Subotici smo s različitim organizacijama vodili zanimljivu debatu o tome kako uključiti organizacije civilnog društva u procese pridruživanja, kako na nacionalom tako i na lokalnom nivou. Tranzicija u Srbiji traje jako dugo i ne nazire joj se kraj, a jedini način kako da Srbija iziđe iz tranzicije je da prihvati ono što se zovu pravila EU i da ide ka EU. To se pokazalo i za druge tranzicijske zemlje centralne i istočne Europe koje su uspjele razviti svoje kapacitete kroz približavanje EU. Otuda smatram da i Srbija treba nastaviti istim tim putem, a uloga civilnog društva je značajna u pojašnjavanju jednog takvog procesa u izazivanju i njegovanju pluralizma na lokalnom nivou što nam prilično nedostaje.«

Nacionalni Konvent o EU je savez preko 700 udruženja nastao 2014. s ciljem održavanja i unaprjeđenja dijaloga između predstavnika državne administracije, političkih partija, nevladinih organizacija, stručnjaka, privrede, sindikata i profesionalnih organizacija o pristupanju Srbije Europskoj uniji.

J. D.

Podlistak *Hrvatske riječi*

Hrcko u znaku jubileja

Danas, 21. svibnja, iz tiska je izašao 200. broj podlistka NIU *Hrvatska riječ* – *Hrcko*, koji je prije svega namijenjen djeci osnovnoškolske dobi, kao i onima iz vrtića.

Ovim povodom valja se podsjetiti i prvoga broja koji je izašao 15. prosinca 2003. godine, a osmislili su ga i uradili **Ivana Petrekanić Sič** (prva i dugogodišnja urednica) i **Zoltan Sič**, koji je ujedno i kreirao izgled *Hrcka*, te mu nadjenao ime. Sljedeći broj *Hrcka* izašao je za Uskrs 2004., a te su godine tiskana još četiri broja. Od početka 2005., podlistak izlazi svakog pretposljednjeg petka u mjesecu.

Podlistak *Hrcko* izlazi na 24 stranice jednom mjesečno, a ispunjen je stranicama zabavno-informativnog sadržaja. *Hrckov* cilj je njegovanje i nenametljivo svladavanje hrvatskog jezika i pravopisa, uz zanimljive i djeci bliske teme. Tako se u svakome broju obrađuje neki događaj ili neka tema koja je predviđena za taj mjesec, nekoliko stranica namijenjeno je za dječje manifestacije, ekskurzije i druga školska zbivanja, a tu su i standardne rubrike: *Knjiga baš za mene*, *Jezični savjetnik*, *Naše riči*, *Kutak za stiholjupce*, *Priča ili slikopriča*, *Kutić za vrtić*, *Upoznajmo vršnjake*, *Pozdrav iz...*, *Duhovni kutak*, *Hrvatski velikani*, *Teen* – priča/serija, kviz *Volim Vojvodinu*, *Hrckove mozgalice*, *Hrckovi detektivi*, *Kuhar*, *Moj kućni ljubimac*, križaljke, osmosmjerke, strip, a dvije su stranice osigurane za dječje ilustrirane radove.

Kroz ovih 200 brojeva u *Hrcku* je pisalo, crtalo, fotografiralo... više od 30 vrijednih suradnika koji su činili ili i danas čine redakciju, a veliki je broj i vanjskih suradnika, gdje osobito treba spomenuti učiteljice hrvatskih odje-

la ili nastavni kadar koji izvodi predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, koji redovito šalju dječje radove.

Danas, redakciju *Hrcka* čine: Ivana Petrekanić Sič, **Bernadica Ivanković**, Zoltan Sič, **Katarina Čeliković**, **Marina Piuković**, **Vesna Huska**, **Nevena Gabrić**, lektor je **Zlatko Romić**, ilustratorica **Adrijana Vukmanov Šimokov**, tehnički prijelom rade **Thomas Šujić** i **Jelena Ademi**, a fotografije izrađuje **Nada Sudarević**. Nemoguće je pobrojati sve suradnike i rubrike, koji su se kroz proteklih 200 brojeva smjenjivali, ali je važno naglasiti kako su pojedinci u *Hrcku* od prvoga ili prvih brojeva.

Tijekom ovih 200 brojeva *Hrcka* neke rubrike su prisutne od samih početaka, a neke su se mijenjale i doradivale, pa je tako u proteklom periodu u *Hrcku* bilo oko 50 različitih rubrika.

Na stranicama *Hrcka* je objavljeno gotovo 3.000 dječjih crteža, napisano je i nacrtano 74 velika stripa, a bilo je isto toliko i manjih. Dočekano je 17 generacija učenika koji su pohađali ili pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku. Isto toliko je bilo i *Hrckovih maskenbala*.

Za rubriku *Hrckovi detektivi* poslano je nekoliko tisuća točnih odgovora, a *Hrcko* je obišao sve škole u kojima se izvodi nastava na hrvatskom jeziku.

Važno je spomenuti kako svi učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku ili izučavaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture (od 1. do 6. razreda) dobijaju svaki broj *Hrcka* koji stiže u škole. Prvih 200 brojeva je iza nas, a 201. broj izlazi brzo, 11. lipnja, pa tako redom do nekog novog jubileja.

Urednica *Hrcka* Željka Vukov



Slavko Žebić o odlasku iz Gibarca i novom životu u Osijeku

Kad cijeli život stane u jedan kamion

Dodeš u novu sredinu, a znaš da svaka nova sredina baš ne dočeka rado dođoše

Ove godine navršava se 30 godina od kada je između 35 i 40 tisuća Hrvata moralo napustiti svoja rodna mjesta u Vojvodini. Među njima su i hrvatske obitelji iz srijemskih mjesta: Golubinaca, Sota, Morovića, Kukujevaca, Gibarca, Šida, Vašice, Beške, Iriga, Surčina, Petrovaradina... Do danas gotovo se nitko od njih nije vratio u rodni kraj. Utočište su pronašli u mjestima diljem Hrvatske. Tamo su nastavili svoj život, pronašli novo zaposlenje, privikli se na nove ljude, ali nekadašnji život nisu zaboravili. To nam je u priči za naš tjednik potvrdio i umirovljeni novinar **Slavko Žebić**, koji se prije 30 godina sa svojom obitelji preselio iz Šida u Osijek.

Vrijeme teške odluke

Tijekom razgovora prisjeća se teške odluke, kada je zajedno sa svojom obitelji odlučio preseliti u Hrvatsku.

»Stanovao sam u Naselju Jelice Stanivuković u Šidu, napravio novu kuću u Ulici Lazara Bibića, polako ju završavao, a onda sam ostao bez posla. Ne otkazom, već perfidno. Deset godina bio sam ravnatelj Radio Šida, onda mi je priopćeno da idem na bolje radno mjesto, za tajnika Općinskog turističkog saveza. Osnivač je Skupština općine i osigurava sredstva za troškove i osobne dohotke. Prihvatim to, i prve dvije godine sve ide u redu, a onda sred-

stva presahnu i ja nemam ni za plaće. Nekoliko mjeseci posuđujem od prijatelja, ali to ne može trajati u nedogled, pa sam tako natjeran dati ostavku. Odmah je prihvaćena. Čak mi te tri godine nisu plaćali ni doprinose, pa kada sam preselio, to mi nisu priznali u radni staž«, priča Žebić.

Nakon toga otvorio je vlastitu turističku agenciju, ali ni to nije išlo.

»Obrađivao sam ono zemlje što mi je ostalo, prijavio umirovljeničko na zemlju i svake srijede i subote bio na šidskoj tržnici. Bogu hvala, supruga je radila, pa smo nekako spajali kraj s krajem. Ali oblaci su bili sve tamniji i jednoga dana Radio Šid je objavio govor važnog šidskog radikala: 'U Japanu japanski jezik predaje Japanac, u Rusiji ruski jezik predaje Rus, a tko našoj deci predaje srpski jezik?'. Aludirao je na **Ćisu**, (Musliman) i na moju ženu (Hrvatica). Kad sam se te večeri vratio s njive, žena plače. Znao sam: moramo seliti.«

Bila je to, kako kaže, teška odluka. Sa suprugom i dvoje djece preselio se u Osijek, gdje je trebalo započeti novi život.

»Dodeš u novu sredinu, a znaš da svaka nova sredina baš ne dočeka rado dođoše. Na svu sreću, dosta lako prešli smo granicu na Kelebiji, i tu noć putovali Mađarskom, osvanuli na graničnom prijelazu kod Donjeg Miholjca. Oblačno, kiša, to i Bog plače nad našom sudbinom.





Dolazimo u Osijek, našli kuću u Divaltovoj, u sivom vremenu nekako još sivija. I moji i ženini rođaci već su bili u Hrvatskoj. Pokupimo se negdje prije podne i istovarimo kamion. Suze smo ostavili u kabini kamiona. Teško je, kad samo što ne napuniš pedesetu, a cijeli ti život stane u kamion. Onda tužna svakodnevnica. Svaki dan do novog šaltera. Trebaš osobne dokumente, trebaš prevesti kuću, trebaš ovo, trebaš ono. Ja bih štošta, a sve košta. I tako nekoliko mjeseci, dok nismo dobili domovnice. Na svu sreću, djecu smo odmah upisali u školu, sina u 3. razred gimnazije, a kći u 7. razred najbliže osnovne škole. Onda svakoga dana ponovno na šaltere, tražimo zaposlenje. Žena je fakultet završila u Beogradu, na svakom se šalteru pogledaju. A novac ide. To malo uštedeš što smo ponijeli sa sobom, nemilosrdno se topi. Odem do prijatelja, molim ga da mi pomogne da nađem zaposlenje, a on mi kaže: 'bježi od mene, od mene svi bježe. Ja sam posljednji predsjednik Komiteta i druženje sa mnom bit će ti kontraproduktivno'. Žena je na posao čekala pune tri godine, ali Bogu hvala, zaposlila se u školi, a ja sam se zaposlio ranije, ali u zaštitarskoj tvrtci«, navodi Žebić.

Snalaženje

Budući da je po profesiji novinar, 1995. godine počinje pisati za *Gospodarski list* iz Zagreba i tu jesen i za list *Povratnik*, kojega je u Osijeku osnovao **Josip Kelemen**, ranije jedan od urednika *Glasa Slavonije*. Godinu poslije počeo je raditi i kao vanjski suradnik u Radio Osijeku i tako punih pet i pol godina, dok nije završio u bolnici.

»U međuvremenu sam objavljivao i u *Glasi Slavonije*, istina tek tu i tamo, ali sam dva puta po devet mjeseci pisao za *Agroglas*, podlistak *Glasa za poljoprivredu*. Sve u svemu, bio sam zadovoljan, jer sam na tim poslovima dobijao dva puta više sredstava nego u tvrtci u kojoj sam radio. Nakon izlaska iz bolnice za Božić 2003. prvi puta sam se javio *Hrvatskoj riječi* iz Subotice, a onda od 2004. godine bio sam redoviti vanjski suradnik *Hrvatske riječi* punih deset godina.«

U to vrijeme protjerani Hrvati počeli su se organizirati, okupljati i pomagati jedni drugima. Još 1995. godine Žebić postaje član Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bač-

ke i Banata sa sjedištem u Zagrebu, a prije poklada 1996. osnivaju Zavičajnu udrugu *Gibarac*, sa željom da očuvaju svoju šokačku baštinu koju su njegovali u Gibarcu, ali i divno šokačko ruho koje su nosile njihove prabake, bake, mame, tete i strine, ruho koje se stoljećima nosilo u osam sela Vukovarske županije: Bapskoj, Berku, Ilači, Lovasu, Tompojevcima, Tovarniku i Sotinu, a naravno i u Gibarcu, koji je ostao s druge strane državne granice.

Prošlo je puno vremena dok

se nije odlučio ponovno posjetiti svoje rodno mjesto.

»Za blagdan sv. Lovre, 1995. protjerani su i preostali Kukujevnjani i Gibarčani i ja sam tada napisao moju pjesmu *Gibaračka tragedija*, a u posljednjem stihu kažem: 'Barem da nas puste za Svisvete, već sada sanjam to bi vidjet trebo, široke šorove i toranj na crkvi i one lijepo, gibaračko nebo'. Ali nisam dolazio sve dok nije ukinuto plaćanje. Moja je supruga odlazila ranije, odmah poslije Unproforove misije, jer mati joj je živjela u Moroviću, a ja u Gibarcu više i nemam rodbine. Ali dolazio sam često, da očistim grobove, od cijele familije, dolazio na kirbaj, dolazio na šidske proslave i manifestacije, doveo *Šokačku granu* u Šid, u posjet Hrvatskom kulturnom društvu *Šid*. Dolazio sam kod prijatelja, međutim i to se prorijedilo, a i putuje moje društvo, a i ja čekam na red.«

S. D.

Najljepše selo na svijetu

»**G**ibarac je najljepše selo na svijetu, nama najdragocjenije. Taj Gibarac bio je mjesto ugodnoga življenja, ali nemojte misliti da je te uvjete nama netko darovao. Sve su to Gibarčani stvorili vlastitim sredstvima, vlastitim radom. Mi smo imali jedan od većih samodoprinosu u općini Šid, i dok su mnogi ostali na dva ili tri posto, mi smo išli na 8 i 10. Sedamdesetih godina prošao je asfalt starom 'osječkom kaldrmom', tako smo zvali put koji je nekada spajao Mursu i Sirmium, a već godinu poslije i mi smo asfaltirali sve seoske ulice. Kroz Gibarac je 1972. godine prošao regionalni vodovod Kuzmin – Šid, a mi smo već kroz godinu-dvije proveli vodu u svim gibaračkim ulicama i odmah nakon toga i trofaznu struju do svake gibaračke kuće. Godine 1975. uveli smo telefone, a od 300 kućanstava u Gibarcu iste je godine telefon uvelo 197 Gibarčana. Bili smo među najboljim proizvođačima kukuruza, pšenice, suncokreta, šećerne repe; svaka kuća je imala kravu ili dvije, par konja, svaki je domaćin imao vinarstvo i podrum. Tih godina u selu je još bilo dva ili tri čopora ovaca«, prisjeća se Žebić.

Branka Pavić-Blažetin, glavna i odgovorna urednica *Hrvatskog glasnika*

Idem dalje i radujem se poslu

Intervju vodila: Jasminka Dulić

»Dozvolite nam da na *Glasnikov* trideseti rođendan budemo jako, jako ponosni. Izlišno je nabrajati zašto. Uz trideseti rođendan sjetili smo se kolega, bivših urednika, bivših novinara i čitatelja, od kojih nas neki gledaju s nebeskih poljana. Svojih čitatelja. Onih vjernih koji čekaju iz tjedna u tjedan *Hrvatski glasnik*, neki od njih, oni najvjerniji, već trideset godina«, napisala je glavna urednica jedinog tjednika na hrvatskom jeziku u Mađarskoj **Branka Pavić-Blažetin** u uvodniku u povodu ove obljetnice.

»Mislimo kako je bez profiliranih i 'snažnih' medija na materinskom jeziku zajednica neobaviještena. Mediji jačaju nacionalnu svijest i osjećaj pripadnosti zajednici, kao i jezične kompetencije. *Hrvatski glasnik* predstavlja mogućnost i sredstvo za čuvanje i razvijanje nacionalne svijesti, hrvatskog jezika i pisma, kulturnih vrijednosti, stvaranja polja javnosti i demokratičnosti, promišljanja o prošlosti, sadašnjosti i budućnosti... On govori o Hrvatima u Mađarskoj, kroz informativni prostor na hrvatskom jeziku«, kaže Branka Pavić-Blažetin.

U sadašnjem uredništvu troje je novinara prešlo 25. godišnjicu rada – **Stipan Balatinac**, **Timea Horvat** i **Bernadeta Blažetin**, a **Kristina Goher** pola toga vremena. I glavna urednica ove godine, 1. lipnja, bilježi 25. godišnjicu rada u *Glasniku*. U povodu ova dva značajna jubileja razgovarali smo s njom o novinarskom i uredničkom poslu.

► Kako biste najkraće opisali *Hrvatski glasnik*?

Hrvatski glasnik je nesporna informativna baza Hrvata u Mađarskoj i ulazna vrata za sve one koji se žele obavijestiti o njihovom životu: politici, školstvu, kulturi, vjeri, povijesti, znanosti, izdavaštvu, ljudima i krajevima, jezičnim posebnostima. Nastoji pružiti brze, točne, objektivne, potpune i korisne informacije kroz dnevne i tjedne sadržaje. Uz tiskano izdanje koje stiže na oko tisuću adresa,



tu je dnevni list Facebook *Hrvatski glasnik* s oko šest tisuća pratitelja i mrežna stranica www.glasnik.hu.

► Kako je nastao *Hrvatski glasnik* prije trideset godina?

Osamostaljenjem Hrvatske i demokratskim promjenama u Mađarskoj stvoreni su uvjeti i za samostalno organizacijsko djelovanje Hrvata u Mađarskoj koji se od studenoga 1990. organiziraju pod okriljem Saveza Hrvata u Mađarskoj. Ta organizacija osnivač je tjednika čiji prvi broj izlazi 2. svibnja 1991. pod imenom *Hrvatski glasnik* i time prvi put u povijesti Hrvati u Mađarskoj, od Gradišća do Bačke, dobivaju zajednički tjednik. Prvi glavni i odgovorni urednik bio je **Marko Marković**, nakon njegove smrti veljače 1992. godine v. d. urednik bio je **Đuro Franković**, tadašnji predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj. Od 1993. do kraja veljače 2005. glavni i odgovorni urednik bio je **Ladislav Gujaš**, a od listopada 2005., pa do danas sam glavna i odgovorna urednica.

Često smo nezadovoljni da nas nitko ne hvali niti nagrađuje. Ali, mislim da je to sudbina novinara, koji je svakoga dana na meti i koji se zaista ne može uvijek svakome svidjeti. A niti mu je zadatak svidjeti se svakome nego mu je zadatak upravo objektivno izvještavati o onome za što je zadužen i što mu je posao, najobjektivnije moguće u danim okolnostima

► **Rođeni ste i školovali se u Hrvatskoj. Što Vas je odvelo u Mađarsku i u novinarske vode?**

Rođena sam u Sukošanu pokraj Zadra u Hrvatskoj. Osnovnu školu završila sam u rodnom mjestu, a gimnaziju *Juraj Baraković* u Zadru. Nakon toga sam otišla u Zagreb studirati na Pravnom fakultetu. Tijekom studija upoznala sam svog supruga **Stjepana Blažetina**, Hrvata iz Mađarske. Godine 1988., nakon što smo oboje dipomirali, odlučili smo svoj zajednički život nastaviti u Mađarskoj, u gradu Pečuhu. Oboje smo dobili ponude za posao, on na Filozofskom fakultetu u Pečuhu na odsjeku za Hrvatski jezik i književnost, a ja u Hrvatskoj školi *Miroslav Krleža*, gdje sam radila sedam godina. U to vrijeme je kolega koji je radio prostor Baranje za *Hrvatski glasnik* bio pred mirovinom i kad je otišao, zainteresirala sam se. Tako sam se 1. lipnja 1996. zaposlila u *Hrvatskom glasniku*. Kada je glavni urednik Ladislav Gujaš 2005. dao otkaz, javila sam se na raspisani natječaj i izabrana sam 1. listopada 2005. za glavnu i odgovornu urednicu. Godine 2013. je raspisan natječaj za glavnog urednika organizacijske cjeline unutar Neprofitnog poduzeća *Croatica* pod nazivom Medijski centar *Croatica*, koji obuhvaća više medijskih platformi. Uz *Hrvatski glasnik* ostale naše medijske platforme su – Intrenet Radio *Croatica* i TV *Croatica*, četiri Facebook profila, i dvije mrežne stranice te YouTube kanal. Temelj svih digitalnih platformi i dalje je uredništvo *Hrvatskoga glasnika* koji sadržajno puni iste. Ja sam od 1. siječnja 2014. godine na dužnosti glavne i odgovorne urednicu Medijskog centra *Croatica*, što znači i *Hrvatskoga glasnika* i svih ostalih platformi.

► **Kako je strukturirano uredništvo u kojemu s Vama radi četiri novinara-urednika?**

Već 1991. kada je utemeljen *Hrvatski glasnik* vidjelo se da osnivači žele da bude pokriveno svih šest regija u kojima žive Hrvati i po tom principu je strukturirano uredništvo i tako je to do današnjeg dana. Imamo urednike-novinare koji žive u regijama o kojima pišu. Imamo dnevne, tjedne i mjesečne konzultacije, ali novinari nisu stacionirani u jednom centru i ne sjede od 8 do 16 sati u uredu nego su doslovno na terenu. Sjedište našeg uredništva je u budimpeštanskoj Ulici Lónyi na broju 18 /B. To je prostor Neprofitnog poduzeća *Croatica* koje je naš poslodavac. Tamo se vrši računalni slog, tamo je tajništvo, tamo se tiska tjednik, pakira i nosi se na poštu i obavljaju svi ostali tekući poslovi vezani uz naš rad. Tamo je naš radijski i televizijski studio gdje se uređuju i montiraju ra-

dijske i televizijske emisije. Svi današnji uposlenici su, da tako kažem stara garda, imamo jednog mladog snimatelja i montažera u istoj osobi, a odnedavno imamo još jednu suradnicu, **Martinu Deak**, koja radi video priloge, dok nam je jedna suradnica, **Ramona Štivić**, na roditeljskom dopustu. Stalno smo u pokretu.

► **Uz Pravni fakultet završili ste još dva studija. Što Vas je motiviralo na stalno učenje?**

Kad sam se zaposlila u školi, priznali su mi diplomu sa zagrebačkog Pravnog fakulteta kao visoku stručnu spremu ali sam, budući sam mislila da ću ostati u školi, upisala Hrvatski jezik i književnost u Pečuhu što sam i završila 1994. Život me je odnio u novinarske vode, pa sam mislila kako je dobro naučiti nešto podrobnije o novinarstvu te sam završila i studij novinarstva na akademiji Saveza mađarskih novinara (Bálint György Alapítvány) i stekla stručnu spremu novinar I., urednik, radijskih i televizijskih programa 2006. godine.

► **Koliko se u hrvatskoj zajednici danas govori mađarski, a koliko hrvatski jezik?**

Moje kolege i ja radimo na terenu već skoro trideset godina i možemo procijeniti kolika je, na žalost, erozija hrvatskog jezika u javnom prostoru i komunikaciji. U javnom prostoru u hrvatskoj zajednici, pa i među onima koji bi trebali komunicirati na hrvatskom jeziku, prirodom posla koji obavljaju polako dolazimo u situaciju da već dvojezičnosti u smislu simetričnosti nemamo i da je jako slaba uporaba hrvatskog jezika u dnevnoj komunikaciji.

► **Dakle, *Hrvatski glasnik* je stvarno »oaza hrvatske pisane riječi« kako to volite reći?**

Da, volim reći da je »oaza hrvatske pisane riječi«. Ali i na naš rad utječe to što su sve slabije jezične kompetencije Hrvata u Mađarskoj, jer time mi zapravo gubimo čitatelje, one koji mogu čitati *Glasnik* koji je pisan na standardnom hrvatskom jeziku. Osim toga, već od prvog broja *Glasnika* je tadašnji urednik dvije stranice naslovio *Gradišće* na kojima je pisano na gradišćanskohrvatskom jeziku. U Mađarskoj ima više subetničkih hrvatskih skupina, ali samo je gradišćanski normiran pa i do danas kolegica Timea Horvat piše na gradišćanskohrvatskom.

► **Jesu li Hrvati u Mađarskoj rascjepkani, budući da ima više subetničkih skupina i žive u više regija? Kako se kao tjednik suočavate s tom raznolikošću?**

Kroz povijest su različite subetničke skupine bile dosta odvojene – bunjevački Hrvati čine jednu enklavu, zatim gradišćanski Hrvati drugu, tu su podunavski Hrvati (Raci)

oko Budimpešte, pomurski Hrvati kajkavci uz Muru, racki Hrvati u Dušniku i Bačinu, šokački Hrvati u Santovu u Bačkoj, šokački Hrvati oko Mohača i u županiji Baranji, bošnjački Hrvati oko Pečuha, podravski Hrvati, Dalmatini u Sentadriji i drugi i oni u stvari nisu međusobno puno komunicirali. Više su komunicirali s hrvatskim centrima, bilo na prostoru današnje Hrvatske ili Srbije. Trianon je to promijenio. U periodu između dva rata Mađarska provodi narodnosnu politiku u skladu s obvezama iz Trianonskog ugovora. Od 1946. se provodi socijalistička narodnosna politika kada se hrvatske subetničke skupine pokušaju sklopiti u jednu zajednicu i preko Demokratskog saveza južnih Slavena se vodi jedna zajednička državna politika prema, ne samo brojnim hrvatskim subetničkim skupinama već su u tom zajedničkom kolu po jugoslovenskom modelu još i Srbi i Slovenci u Mađarskoj. Hrvati se počinju integrirati u prostoru Mađarske u političkom smislu i to traje do danas. Težnja je hrvatske zajednice da to bude jedan integrativni prostor, u kojem sve te subetničke skupine mogu, što više poželjno je, sačuvati i njegovati svoje dijalektalne i kulturološko-povijesne osobitosti. Danas Hrvatska državna samouprava, kao krovno političko tijelo, radi na korist svih i provodi politiku svih Hrvata u Mađarskoj – od Gradišća do Bačke. *Hrvatski glasnik* je pak informativni integrativni prostor koji okuplja i piše na svojim stranicama za sve subetničke skupine. Uvijek govorimo kako imamo šest regija i svaka ima svoju stranicu. Ali, jačanjem prostora kulturne autonomije i velikim brojem institucija koje ima HDS zapravo sve više potiskujemo regionalni prostor i na velikom broju stranica pišemo o stvarima koje se tiču svih Hrvata u Mađarskoj. No, ostale su i regionalne stranice na kojima pišemo o događanjima ili priredbama koje se direktno dotiču konkretnih sela i regije i više zanimaju ljude koji tamo žive. Regionalni pristup je zapravo i odraz političke stvarnosti Hrvata u Mađarskoj.

► **U Srbiji, pa i u Mađarskoj, se puno danas govori o autonomiji medija, slobodi govora i koliko je ona ugrožena. Kakva je situacija kod vas?**

To je teško pitanje. Naš osnivač je Savez Hrvata u Mađarskoj, financiramo se preko proračuna HDS Ured i mediji, a djelujemo u okviru izdavačke kuće *Croatice* s kojom HDS sklapa ugovor o modelima i načinima koji trebaju osigurati uvjete za djelovanje medijskih platformi, pa i *Hrvatskog glasnika*. Glavnog urednika imenuje ravnatelj *Croatice*. Sloboda medija je, naravno, garantirana, ali ja uvijek kažem koliki je stupanj te slobode, kako ćemo iskoristiti tu slobodu medija to uvijek ovisi o nama samima. Ne o nama samima kao novinarima nego o cijeloj zajednici i društvu u kojem živimo. I vi ste svjedoci da je danas jako teško raditi u medijima. Medijski prostor je dosta ispolitiziran, a novinarska profesija je izgubila onaj značaj koji je imala, pogotovo razvojem digitalnih platformi na kojima svatko može bilo kada objaviti bilo što, što je često popularnije od bilo kojeg ozbiljnijeg novinarskog teksta ili vijesti. Naravno da i mediji žele biti konkurentni svemu tome pa i manjinski mediji, te i oni moraju stručno, objektivno i slobodno izvještavati ako žele imati či-

tateljsku publiku. Narodnosni mediji i njihovi osnivači su pred vrlo teškim zadacima prilagodbe i određivanja svoje uloge i pred velikim izazovima kako zapravo formulirati i stvoriti prostor u kojem će mediji biti takvi da će imati svoje potrošače. Mislim da svi narodnosni mediji, pa tako i mi, pokušavamo zaista stvoriti jedan prostor informacija, jedan prozor, koji će rado koristiti naši potrošači. Kada govorimo o Hrvatima u Mađarskoj, onda su to oni koji zaista znaju hrvatski jezik, a njih je sve manje. Imamo svoju misiju i stav što je najbolje napisati, što je potrebno i korisno za zajednicu, ali i novinar je samostalna osoba i sam procjenjuje i ne može ni urednik niti bilo tko utjecati na novinarsku slobodu. Mi dobro poznajemo hrvatsku zajednicu i svakim napisom pokušavamo uglavnom afirmativno, a ponekad i kritički upozoravati na neke stvari. Često smo nezadovoljni da nas nitko ne hvali niti nagrađuje. Ali, mislim da je to sudbina novinara, koji je svakoga dana na meti i koji se zaista ne može uvijek svakome svidjeti. A niti mu je zadatak svidjeti se svakome nego mu je zadatak upravo objektivno izvještavati o onome za što je zadužen i što mu je posao, najobjektivnije moguće u danim okolnostima.

► **Hrvatski glasnik, Hrvatske novine iz Austrije i Hrvatska riječ tri su jedina hrvatska manjinska tjednika u europskim državama. Kakav je njihov značaj i kako ih unaprijediti?**

Od dvanaest hrvatskih manjina u europskim zemljama postoji samo tri tjednika, *Hrvatske novine* koje su utemeljene prije 110 godina i izlaze u Željeznom u Austriji, *Hrvatski glasnik* u Mađarskoj i *Hrvatska riječ* u Srbiji. Drugih tjednika nema, i to su jaki informativni prostori koji imaju svoja uredništva. Mi nismo obične novine, mi smo zapravo i kulturne institucije, jer smo u svome radu promotori svega onoga hrvatskog u svojim zajednicama – od toga da ćemo pomoći ispraviti pozivnicu, da ćemo napisati i moderirati priredbe bez ikakve nadoknade, da ćemo širiti, održavati prijateljske veze između naselja, da ćemo plasirati napis u raznorazne tiskovine itd. Mislim da matična domovina premalu važnost poklanja značaju tih tjednika i da bi se mogle uspostaviti tješnje veze između informativnih agencija u Hrvatskoj koje bi bez ikakvih problema mogle preuzimati naše napise i objaviti ih. To su one stvari koje nas bole i muče, jer ako nešto traže od nas kolege novinari mi damo, ili nam uzmu bez da nas potpišu ili nas smatraju kolegama drugoga reda. To je vrlo tužno, jer mi koji radimo u manjinskim tjednicima moramo prijepodne pisati o žetvi, a uvečer biti na kazališnoj predstavi i pisati kritiku, a sutra možda s premijerom i političarima matične ili domicilne države razgovarati bilo na hrvatskom bilo na mađarskom jeziku, to prevoditi itd. Mi zaista velike napore ulažemo da napravimo dobre članke i žao mi je da mediji u Hrvatskoj ne iskorištavaju naše potencijale i ne ugrađuju ih u svoj državni medijski javni prostor.

► **Postojala je ideja o suradnji, no s time se zastalo? Kako je nastaviti?**

Glasnik je više puta inicirao susrete među nama i mislim da smo bili uspješni jer smo se bolje upoznali. Mislim

da bi bilo dobro da se svi novinari međusobno upoznaju, ne samo glavni urednici, ali zato treba i vrijeme i prostor i treba to netko financirati. Mi neformalno i surađujemo, ali to bi se moglo razviti u tješnju suradnju, razmjene tekstova, materijala, priređivanja edukativnih susreta, radionica, a da ne govorim o tome da bi institucije u matičnoj domovini trebale jasnije vidjeti koji je značaj tih tjednika i zapravo osigurati prostor edukacije u matičnoj domovini i vidjeti ono što možemo mi kao Hrvati izvan Hrvatske učiniti da još više promoviramo Hrvatsku u svojim sredinama. Ima tu jako puno prostora koji je još uvijek prazan, bijela mrlja, i velikih stvari koje bismo mi svi zajedničkim snagama mogli napraviti. Doista velike stvari što se tiče i informativnog, ali i kulturnološkog zadatka koje imaju i rade svi manjinski mediji.

► **Uređujete godinama Hrvatski kalendar kao i brojna druga izdanja. Posljednjih nekoliko godina osmislili ste i uredili jedan značajan serijal monografija o naseljima u kojima žive Hrvati u Mađarskoj.**

Jako sam ponosna na to što sam uspjela ostvariti suradnju s Hrvatima u Baranji u kojoj i ja živim. Negdje 2015. su me potražili ljudi iz jednog šokačkog naselja Kozara i zamolili me da im pomognem pri sastavljanju knjige o njihovom selu. Imali su jako puno prikupljenih fotografija, oko 400-500, i sjela sam s njima razgovarati i rekla – što bi bilo kad bismo mi napravili jednu ozbiljnu monografiju njihovog naselja, kvalitetan tekst i kvalitetno izdanje. Oni su na to pristali, rekli da će osigurati financije i ostavili mi otvorene ruke. Tako sam počela istraživati povijest toga naselja, ljude u tom naselju i sakupljati *oral history*, i osmislila monografiju koja je izišla na 220 stranica, tvrdog uveza. Jedno jako lijepo izdanje pod nazivom *Oj, Kozaro, ti selo na brijegu*. Monografiju je izdala Hrvatska samouprava Kozara, a suizdavač je Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj. Uključila sam u projekt još neke ljude koji su napisali pojedina poglavlja, istraživače i ljude iz zajednica, zapravo one koji su imali što napisati i reći o tom selu i o toj etničkoj skupini. To je toliko dobro ispalo da se stjecajem okolnosti zavrteo krug i nije ni izišla ta knjiga, a već su me potražili iz drugog naselja i krenuli smo u drugi projekt. Napravila sam još jednu monografiju s hrvatskom samoupravom Salante gdje žive bošnjački Hrvati, na 250 stranica koju smo tiskali 2019. *Salanta – Nijemet stoljeća vjere i jezika*. Jedno prekrasno izdanje. Ja se u stvari jako vežem za te monografije i smatram



da su jako vrijedne, jer su pokrenule te zajednice u tim naseljima, kao da su oživjele i zaživjele i zapravo su to prve monografije na hrvatskom jeziku o tim naseljima do sada. Nisam završila ni Salantu, a već sam dobila novi poziv. Tako da ne tražim ja posao već posao traži mene i počela sam raditi na monografiji *Katolj – bogatstvo čuvano stoljećima*, koja ovih dana izlazi iz tiska na domalo 400 stranica i promociju ćemo imati ovoga ljeta. Nisam završila ni ovu monografiju, a dolazi novi poziv da pišem monografiju sela Kujinja, a imam i drugih zamolbi. Izgleda da ljudi cijene te knjige. Jako sam sretna i ne mogu odbiti te pozive. Napravila sam jednu autorsku formu monografija, osmislila sam i strukturu i način i izgled i sve to sad izgleda kao jedna lijepa serija. Monografije počinju s povijesnim uvodom, zatim se obrađuje odgoj i obrazovanje, kulturni život, vjerski život... Zatim su tu stare fotografije, a njihova je vrijednost u tome da je svaki čovjek na fotografiji imenovan. Donosimo zatim djelovanje hrvatskih samouprava od 1994. godine kada su utemeljene do danas. Na koncu je dio pod nazivom »Deset susreta«, a radi se o razgovorima s deset osoba koji mi pričaju svoju obiteljsku priču i kroz to ocrtavaju položaj hrvatske zajednice u tom naselju. Pokazalo se kroz rad na ovim monografijama da, ako zastanemo samo u jednom naselju u kojem žive Hrvati već 300 i nešto godina i čini se da nemamo ništa opipljivo u rukama glede izvora, ako počnemo raditi i kopati dolazimo do jako puno vrijednog materijala i vrijednih monografija. Tako da idem dalje i radujem se poslu.

Blago neobičnog zvuka

»Takva se glazba ne konzumira u svakodnevnim prilikama već je ona rezervirana samo za posebne prigode, a i tada se konzumira u malim količinama«, kaže dr. sc. Noel Šuran

Ako vas ikada put nanese u Istru i budete imali priliku uživo poslušati kako istarski kantaduri pjevaju *kanat na tanko i debelo*, onda to i u činite. Možda ćete na početku pomisliti kako nešto ne zvuči dobro ili da je falš, no u pitanju je poseban, stari način pjevanja, koji jednostavno morate voljeti.

Uopće nije lako pjevati u takozvanoj *Istarskoj ljestvici*, no sve je lakše ako vam ova vrsta tradicijske glazbe jednostavno »teče venama«. Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja se od 2009. godine nalazi na Reprezentativnom popisu UNESCO-ve nematerijalne baštine, a evo i zašto.



»Konzumira« se u malim količinama

Sama riječ dvoglasje kaže da se radi o dva glasa, ili o kombinaciji glasa i instrumenta, a slušajući ovu zaštićenu vrstu tradicije i neobične zvukove instrumenata otkrit ćete jedan novi svijet glazbe. Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja mnogi opisuju kao zasebni tip folklornog pjevanja, koji, iako se razvio na području Istre i Hrvatskog primorja, možemo naći i na znatno širem području. O dvoglasju tijesnih intervala razgovarali smo s etnologom i kulturnim antropologom dr. sc. **Noelom Šuranom** koji je upravo na ovoj temi doktorirao.

»Ovdje se doista radi o jednom arhaičnom glazbenom jeziku koji se podosta razlikuje od glazbenog jezika koji je nama, modernim ljudima u uhu. To je glazba koju obožavaš ili pak ne možeš smisliti, kao i tartufe. Činjenica jest kako većina Istrana glazbu dvoglasja tijesnih intervala, konkretno pjevanja *po staro*, sviranja na *roženice*, *mih*, *svirale* i slično, zapravo uopće ne podnosi. Takva se glazba ne konzumira u svakodnevnim prilikama već je ona rezervirana samo za posebne prigode, a i tada se konzumira u malim količinama. Ipak, ljudi se tom glazbom diče u smislu isticanja identiteta poput rečenice: *to je naše blago* ili *naša istarska kanta se ne bi trebala zadržati...* O toj glazbi možemo reći kako je samo manji broj ljudi voli i konzumira. Razumljivo bi bilo zaključiti kako je riječ o ljudima uključenim u folklorni milje«, kaže Šuran i pojašnjava: »Dugogodišnjim sustavnim praćenjem zbivanja vezanim uz tradicijsku glazbu koju ljudi prezentiraju, mogao sam uočiti kako ih taj glazbeni izričaj uopće ne zanima. Podrugljivi nazivi koji opisuju ovu vrstu pjevanja

i sviranja svjedoče kako većina ljudi u Istri tu glazbu istinski ne voli.«

Nova mjesta okupljanja

Šuran u svom doktorskom radu navodi kako je polovicom dvadesetog stoljeća došlo do značajnijih promjena u društvu koje su se odrazile i na tradicijske oblike glazbe i plesa.

»Dolazi do zakašnjele industrijalizacije i njezine popratne pojave – deagrarizacije. Nestaje, primjerice, običaj spremanja kukuruza za zimu (*žbuljanje trukinja* ili *lupačija*), koji bi trajali danima i okupljali ljude iz čitavog sela. To je bila i prigoda u kojoj su se prenosila iskustava, ne samo vezana uz spomenuti posao nego i ona vezana uz narodne predaje, pjesme i ples. Ljudi su za tih druženja pjevali, svirali i plesali«, navodi Šuran, a nestankom tih i sličnih običaja nestalo je i spontano prenošenje ove tradicije.

»Prva smotra folklor, održana 1966. u Motovunu, okupila je veliki broj tradicijskih glazbenika iz čitave Istre. Većina sudionika te smotre kasnije su postali poznati i priznati izvođači koji su promovirali istarski folklor diljem ondašnje Jugoslavije. Smotre i festivali postaju nova mjesta okupljanja i postupno mijenjaju interpretaciju, stil i formu vokalnih, instrumentalnih i vokalno-instrumentalnih oblika. Neke grupe, poput Ansambla *Veseli Roverci*, snimile su gramofonske ploče te su se njihove snimke redovito puštale na valovima Radio Pule. Njihov stil izvedbe postupno je prihvaćen i od drugih izvođača, tako da su mnogi tradicijski glazbenici bili nadahnuti njihovim izved-

bama. U takvom ozračju počele su se izmišljati mnoge pjesme, koje su postupno zasjenile one starije. Također, počelo se masovno pjevati uz pratnju male *sopele* (vrsta instrumenta), ali isto tako i uz kombinaciju harmonike i *sopela*«, govori Šuran.

Pjevanje i sviranje tijesnih intervala

Zavisno od područja na kojem se prakticira razvile su se četiri podvrste pjevanja tijesnih intervala. »Dvoglasje tijesnih intervala sastoji se od četiri stila: *kanat*, *tarankanje*, *bugarenje* i *diskantno dvoglasje*. Najstariji glazbeni vokalni oblik u Istri je *diskantno dvoglasje*, koji se u europskoj glazbi javlja u 12. stoljeću, a danas se još uvijek izvodi u Vodnjanu i Galižani. Što se tiče *bugarenja*, ono zasigurno pripada ilirsko-balkanskom obliku pjevanja, koji se u Istri proširio u 16. i 17. stoljeću i danas je prisutno još samo u Lanišću i u Žejanama. *Kanat* pripada sjevernojadranskom tipu pjevanja, koje je, osim u Istri i na jadranskim otocima do otoka Zlarina (Krk, Iž...), prisutno i u Italiji (Marche, Umbria...). U novije vrijeme na oba područja glazbena praksa *diskantnog dvoglasja* gotovo se zamrzнула i nema mjesta za promjene ili glazbene eksperimente. Slično je i kod *bugarenja*. Mnogo otvoreniji pristup imali su i imaju pjevači i svirači *kanta* i *tarankanja* koji su prihvaćali i prihvaćaju nove tekstove i melodije, nove glazbene kombinacije i slično«, pojašnjava Noel Šuran.

Kada su u pitanju instrumenti na kojima se izvodi dvoglasje tijesnih intervala, Šuran navodi kako su se tijekom 20. stoljeća *sopela* svirale pretežno u selima među slavenskim stanovništvom pa su postale simbol slavenskog identiteta, te su zajedno s *kantom na tanko i debelo*, kao i *balunom* (tradicijski ples Istre) služile kao dokaz slavenstva Istre. Kada su u pitanju izvođači, sugovornik kaže da nema pravila, mogu biti i muškarci i žene, te da danas *kanat* izvodi 50-ak aktivnih izvođača čije se izvedbe još uvijek razlikuju.

»Valja istaknuti kako se već duže vrijeme na smotrama i festivalima tradicijske glazbe izvodi tek desetak melodija koje su većini aktivnih tradicijskih pjevača poznate. Riječ je o melodijama i tekstovima koji su nastajali od 60-ih godina prošloga stoljeća pa nadalje. Isto je i s instrumentalnim izvedbama«, govori Šuran i pojašnjava kako su u prošlosti najrasprostranjenija glazbala danas gotovo nestala iz prakse.

To su bila glazbala od sezonskih biljaka i nemoguće ih vidjeti na smotrama, jer ih je struka dugo vremena smatrala neozbiljnim i nedoraslim. Ostala glazbala koja odgovaraju dvoglasju tijesnih intervala u smislu reprezentativnosti rangirana od najmanje izvođenih do najizvođenijih su tamburica, *sopelica*, *svirale*, *šurle*, *mih* (mijeh), *sopela*. Po riječima Šurana, svirači na *sopela* danas su najbrojniji, za razliku od ne tako davne prošlosti kad ih je bilo vrlo malo.

Zakantajmo istrijanske kante

Kao što je naš sugovornik napomenuo, sada su ostale smotre i razni festivali kao mjesto na kojem se još redovito može čuti dvoglasje tijesnih intervala. Jedna od takvih manifestacija *Zakantajmo istrijanske kante – smotra istarskih kantadura* vodi nas u Općinu Kanfanar koja je organizator spomenute manifestacije, a koja je jedna od rijetkih na kojoj se može čuti dvoglasje tijesnih intervala te jedina na kojoj se predstavlja isključivo ovaj folklorni stil pjevanja.

»Sudionici ove manifestacije su takozvani istarski kantaduri, odnosno svi oni koji još uvijek čuvaju i prakticiraju dvoglasje tijesnih intervala, iz svih dijelova Istre. Mahom su to stariji ljudi, iako veseli podatak da se posljednjih godina na pozornici sve češće mogu vidjeti i zajednički nastupi djedova ili baka s unucima. Manifestacija je održana 23 puta, od čega posljednjih 15 godina uvijek u selu Barat u Općini Kanfanar, na otvorenom prostoru pored crkve sv. Petra u okovima. Prije toga, smotra kantadura svake se godine održavala u drugom



mjestu u Istri, no selo Barat sada je postalo 'stalni dom' ovoj manifestaciji koja okupi nekoliko desetaka kantadura«, kaže direktorica Turističke zajednice Općine Kanfanar **Ivana Maružin**.

Ujedno, ona je naglasila kako činjenica da se dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja nalazi na UNESCO-voj listi utječe i na sam festival.

»Nama kao organizatorima ti podaci predstavljaju dodatni razlog zbog kojeg se festival želi i nadalje poticati, a sigurno ta činjenica ima svoj značaj i u samoj promociji festivala, odnosno, vjerujemo da ovaj podatak doprinosi većem interesu za posjet manifestaciji od strane gostiju«, ističe sugovornica.

Za kraj nam preostaje samo jedno, a to je preporučiti vam da poslušate kako zvuči dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja. Tada će vam svi gornji redovi biti puno jasniji, kao i podatak zašto je baš ono na popisu UNESCO-ve nematerijalne baštine.

Ž. Vukov

Sve po zakonu

Ovu frazu danas često čujemo u iskazima naših vodećih političara, stavlja se u kontekst: »mi danas radimo sve po zakonu, a oni prije nas (na vlasti) sve su radili protuzakonito i samo su pljačkali narod«. No, da krenemo od početka, recimo od oko prije 3700 godina, kada je po istraživanjima nastao prvi (pronađeni) u kamen urezani pisani zakon babilonskog vladara **Hamurabija**, koji obuhvaća stvarno, obligacijsko, bračno, porodično, nasljedno, kazneno i procesno pravo. Njega su na donošenje zakonika ovlastili sami glavni bogovi. »U usta ljudi stavio sam pravo i pravdu, stvorio sam blagostanje podanika«, kaže Hamurabi u preambuli zakonika. Da napomenem, preambula je izuzetno važna stvar, npr. u vrhovnom zakoniku, što se kod nas zove i Ustav Srbije. Naravno, u suvremenim civilizacijama ne biraju bogovi čovjeka koji će štiti i eventualno stvarati zakon. Bismo ga mi, sada ne kao podanici, nego kao ravnopravni odrasli građani/ke, kao birači. Naravno, to pravo ne moramo koristiti (što većina birača i čini). Iduće godine sigurno će biti održana dva biranja: za predsjednika Republike i za grad Beograd. Trenutno ima spora oko izbornog zakona, što nimalo ne čudi, jer prema EU stručnjacima oko primjene prava ima kod nas malo krupnijih nedostataka. Primjera radi: neki službenici se ponašaju kao da su bogovi kada čovjek treba dobiti dozvolu za gradnju ili kada treba vratiti nezakonito otetu zemlju. No, vjerujem da ćemo u dogledno vrijeme i to riješiti. Osim pisanog zakona, postoje i zakonitosti prirode i društva, koje su ipak, uz određene pretpostavke, promjenjive. Kako je rekao jedan stari Grk, **Heraklit**: »panta rhei« (sve teče, sve se mijenja). Ništa nije vječito osim mijenjanja. Evo nekoliko primjera.

»Ipak se kreće«

U »mračnom« srednjem vijeku smatralo se da je Zemlja centar našeg svijeta i da se svi planeti, poput Sunca, vrte oko nje (geocentrična teorija). Jedan dominikanski fratar, **Giordano Bruno**, tvrdio je da su zvijezde zapravo daleka sunca (nismo mi jedini) i da je univerzum beskonačan. Usput je žestoko kritizirao i Katoličku crkvu. Na koncu, poslije osam godina istrage inkvizicija ga je osudila na smrt na lomači. Danas njegov spomenik stoji usred Rima na trgu Campo de Fiori. Jedan ruski matematičar, **Nikolaj Lobačevski**, također se bavio beskonačnošću;

nasuprot petog **Euklidovog** zakona u geometriji, koji kaže da se dvije paralelne crte nikad ne ukrštaju, on je tvrdio da se one sijeku u beskonačnosti. U njegovo doba smatrali su ga pomalo ludim, a danas se njegova teorija naziva »hiperbolična geometrija«, koja je omogućila proračun svemirskih putovanja. Talijanski fizičar, pronalazač **Galileo Galilei**, također je došao u sukob s inkvizicijom kada je objavio »heliocentričnu teoriju«, tj. da se Zemlja kreće oko Sunca, a Mjesec oko Zemlje. Na koncu, na sudu je morao povući sve svoje tvrdnje što je potvrdio i vlastoručnim potpisom. Poslije je morao živjeti u kućom pritvoru, gdje je i umro. No, postoji priča da je izlazeći iz sudnice izjavio: »Eppur si muove« (ipak se kreće).

Ovi spomenuti ljudi su samo »istrgnuti« iz mnoštva filozofa, matematičara i ostalih naučnika koji su stvorili današnji pogled na svijet oko nas.

»Zakoni naše politike«

Najviše me nerviraju ljudi koji kažu »mene politika na interesira« iz raznih razloga. Zapravo, nisu ni svjesni da je i to dio politike. Recimo, zbog legitimiteta predstavničkog doma, skupštine.

Naš Dvostruki Predsjednik je izveo dobar politički manevar kada je s predstavnikom »oporbe« stvorio dogovor o ujedinjenju ili nešto slično. Sada ima siguran dvotrećinski broj zastupnika za promjenu Ustava, o čemu se duže vrijeme govori. Iskreno govoreći, smatram da mu uopće nije lako. Na predsjedničkim izborima nema ozilnog konkurenta, svi mogući su već diskreditirani, ali problem je Beograd. Ako tamo izgubi SNS, onda je Dvostruki u ozbiljnom problemu. Na vratu su mu i međunarodni pregovori, »ogromni pritisci« o kojima svakodnevno govori, ali zasad je on poput kositrenog vojnika iz bajke: nitko ga ne može primorati da potpiše ono što mnogi moćnici od njega traže. Zasad ga brani najviši zakon – Ustav. Ali, nije donijet zakon o posebnom statusu južne pokrajine, kasni se samo 16 godina. Nedavno je izjavio da je on protiv mijenjanja postojećih granica, koje su UN priznale. Znači, u čuvenom »dijalogu s Prištinom« otpada nagađana verzija mnogih, podjele teritorija. Ima problema i unutar svoje partije, jer jedan visokopozicionirani član je osumnjičen. On kaže da »nije za čistku« (uklanjanje političkih protivnika), neka odluči glavni odbor i skupština stranke, jer je on za demokraciju! Ili: sve po zakonu.



Glavni Bog, Hamurabi i tekst zakonika

Dio, koji je iskočio

Poznata vam je, sigurno, situacija: taman kada namjeravate reći nešto važno, dogodi se nešto još zanimljivije što temu razgovora nepovratno usmjeri u drugom pravcu. Tako i ovoga puta: taman kad su ovi iskompleksirani mezmjci javno izmucali raskoš vlastitog neznanja, taman kad su svečano nastupili poput šantavog na ledu, sramoteći i sebe i druge, dogodilo se nešto što je jedan malo poznati prorok još davno, davno – ima tome zacijelo već više od dva mjeseca – navijestio: »Stoga nije upitno hoće li ulice i trgovi, škole i knjižnice u mnogim gradovima ponijeti njegovo ime, niti to da će postati njihov počasni građanin – hoće. Pitanje je samo datuma. A kada taj dan dođe, Đole i njegovo djelo postat će obavezna lektira koju će djeca u školama odgovarati pjevajući, a njegov opus izučavat će i jezikoslovci i teoretičari književnosti i profesori etike« (*Hrvatska riječ*, 26. veljače 2021.).



Nije, dakle, prošlo niti tri mjeseca od smrti **Đorđa Balaševića**, a javnost je već ozbiljno podijeljena oko toga treba li autocestu Beograd – Zagreb, nekadašnju *Bratstva-jedinstva*, nazvati po njemu. Za to kratko vrijeme Đole je dobio i dva murala u svom Novom Sadu, od kojih je jedan već (bio) obogaćen »ušatim U«, tek da se zna s kim živimo.

A dogodilo se u međuvremenu i to da su učenici i nastavnici Osnovne škole *Matija Gubec* u Tavankutu 11. svibnja obilježili rođendan Đorđa Balaševića. Na sajtu škole, a što su prenijeli i lokalni portali, stoji da su tim povodom maturanti zasadili bagrem u dvorištu, da su učenici 8. c na satu srpskog rješavali osmosmjerk s nazivima Đoletovih pjesama; oni iz 8. b ukasili pano, u 6. b održan kviz na temu »Koliko poznaješ pesme Đorđa Balaševića«, u 6. a uz slušanje pjesama i čitanje njegovih stihova ispisivali citate; klinici iz 2. d, uz cjelokupnu nastavu uz

pozadinsku muziku Đoleta, napravili filmić njemu u čast, a oni iz 1. b crtežima prikazivali Đoletovu muziku.

Navedeni primjer – ako ne jedini, a ono svakako jedan od rijetkih u ovoj zemlji – svjedoči o već pomalo zaboravljenoj riječi »samoinicijativa«. Nije, naime, to plod dopisa iz Ministarstva prosvjete po kom su škole u obvezi – poput nekada **Titovog** – obilježavati nečiji rođendan. Dapače, neće nimalo iznenaditi ako rukovodstvo škole i njegovo osoblje zbog istoga budu predmet interne osude zbog »neuklapanja u nastavni plan i program«. Neće nimalo iznenaditi ni argumenti u javnosti da ovaj primjer za sobom povlači mogućnost sličnih: da se već sutra u nekoj drugoj školi samoinicijativno obilježava rođendan **Džeja Ramadanovskog, Đorđa Marjanovića** ili nekog trećeg. Da, to je u ovakvom društvu lakše zamisliti nego li odbaciti kao mogućnost i upravo se na navedenim hipotetičkim primjerima otvara široko polje same po sebi kontroverzne izreke da se o ukusima ne raspravlja.

S druge strane, navedeni primjer otkriva ne samo samoinicijativnost nego i organiziranost nastavnika i učenika da na primjeren i praktičan način promoviraju nesporne kulturne i humanističke vrijednosti koje je Đorđe Balašević zastupao, dajući na taj način do znanja da i sami iza toga stoje. Jer, kada bi čekali društveni konsenzus oko lika i djela Đorđa Balaševića, nastavnici i učenici OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta uklopili bi se u opće crnilo u kom nema mjesta svijetlim točkama i načekali se na isti kao na treći Vatikanski sabor. Uostalom, samoinicijativnost i organiziranost već odavno su zaštitni znak ove škole koja – kao i mnoge slične po selima diljem zemlje – iz godine u godinu bilježi sve manji broj učenika. Njihove učeničke zadruge, radionice, čajanke, humanitarne akcije, likovni natječaji, izrađeni kalendari, školski list (*Gupčeva lipa*), razglednice razasute svuda po svijetu, suradnja sa školama u Srbiji i Hrvatskoj, praktična uklopljenost u lokalnu sredinu uz konkretne zajedničke aktivnosti, te među prvima uključenost u projekt *Škola bez nasilja* zorno svjedoče o vrijednostima koje na ovim prostorima imaju duboke korijene.

Na koncu, primjer Osnovne škole *Matija Gubec* iz Tavankuta jedan je od prvih odgovora onom dijelu establišmenta koji se tako jadno ponio u danima nakon smrti Đorđa Balaševića i iza kog nastupaju slikari sa samo jednim slovom. Odgovor je to da univerzalne vrijednosti ne umanjuje ni činjenica da one nisu »sustavno normirane«. Specifičnost ovog primjera upravo je u tomu: OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta i sama je dio »sustava«. Dio, koji je iskočio. Na korist djece, jer ih nastavnici uče trajnim vrijednostima.

Z. R.

Margareta Uršal, predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje

Pogodnosti za sve – od prvaša do brucoša



Najveće pogodnosti za djecu u nastavi na hrvatskom jeziku nisu materijalne, iako i njih sada već ima podosta

djece biti od rujna u cjelovitoj nastavi kada je u pitanju prvi razred?

Iako su svake godine generacije sve manje, u nastavi na hrvatskom taj broj ne opada. Upis službeno završava 31. svibnja, a točna brojka znat će se tek u rujnu jer često zna biti slučaj da se tijekom ljeta još netko odluči prepisati u odjel na hrvatskom jeziku. Kako sada stvari stoje, za narednu školsku godinu upisano je 26 prvašića. Cjelovita nastava na hrvatskom bit će u Osnovnim školama *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* u Subotici, *Vladimir Nazor* u Đurđinu i *Matija Gubec* u Tavankutu.

Osim izučavanja hrvatskog jezika, cjelovita nastava na hrvatskom jeziku se, osim u Subotici i okolici, odvija i u Monoštoru. Prošle godine nije bilo prvoga razreda. Kakva je situacija ove godine u ovome mjestu?

Cjelovita nastava za sada zaživjela je jedino u Monoštoru, no za narednu školsku godinu još nemamo podataka. Na Hrvatskom nacionalnom vijeću je da osigura mogućnost, povlastice i kvalitetu, a animiranje svakako uvijek dolazi iz same zajednice tako da više čimbenika utječe na upis u nastavu na hrvatskom. U ovome mjestu, kao i drugima diljem Vojvodine i nadalje funkcionira izučavanje izbornog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, a ono što je novina jest da se od jeseni planira ovaj predmet izučavati i u Petrovaradinu i u Beogradu. Uz pomoć Ministarstva znanosti i obrazovanja Hrvatske učenici koji izučavaju spomenuti predmet izvan škola, odnosno koji nije u sustavu obrazovanja Srbije dobivat će svjedodžbe i učeničke knjižice. Takav primjer, kada je u pitanju srednja škola, za sada imamo u Srijemskoj Mitrovici, i za osnovnu školu u Somboru. Također, za nastavnike koji su do sada volontirali bit će osigurana plaća.

Naredne školske godine u Monoštoru će prvi puta krenuti viši razredi (od 5. do 8.). Je li osiguran nastavni kadar?

U proteklih nešto više od mjesec i pol dana razgovarali smo s mladim ljudima koji su pohađali cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku. Neki od njih danas upisuju svoju djecu u prvi razred, a odluka da ih upišu upravo u cjelovitu nastavu na hrvatskom dovoljno govori da su i oni sami bili zadovoljni tijekom svog obrazovanja.

No, bez obzira na tu činjenicu da je iz cjelovite nastave izašao veliki broj zadovoljnih učenika, pa i roditelja, i danas smo u situaciji da se obrazovanje na hrvatskom treba dodatno promovirati.

O tome kakvo je stanje danas na terenu i što je sve ono što će biti ostvareno u ovoj kalendarskoj i narednoj školskoj godini razgovarali smo s predsjednicom Odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje **Margaretom Uršal**.

Upis u prve razrede započeo je 1. travnja i traje do 31. svibnja. Imate li već sada neke podatke koliko će

Jeste, nastavni kadar je osiguran za hrvatski jezik i pojedine predmete, a oni nastavnici koji nemaju dokaz o jezičnoj stručnosti su ove godine prioritet za upis na lektorat hrvatskog jezika na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu.

Tijekom ove školske godine, po riječima roditelja, prijevoz je funkcionirao izuzetno dobro. Kakvi su vam planovi za narednu školsku godinu?

Zahvaljujući općinama i gradovima Vukovarsko-srijemske županije osigurana su sredstva za prijevoz učenika za ovu, ali i za narednu školsku godinu. Sretni smo i zadovoljni da prijevoz od kućnih do školskih vrata funkcionira, što je zaista veliki privilegij koji imaju učenici nižih razreda. Ako netko ima poteškoće oko prijevoza ili mu je to prepreka za pohađanje nastave na hrvatskom jeziku, potrebno je samo obratiti nam se i pokušat ćemo i to riješiti. Ove školske godine imali smo 34 učenika koji su koristili prijevoz na veliko zadovoljstvo i njihovih roditelja. Djeca vole ići organiziranim prijevozom, pogotovo zbog susretljivosti prijevoznika koji ih ponekad znaju čak i obradovati nekim darom.

Brojne su pogodnosti za djecu u cjelovitoj nastavi, od bona za školski pribor za prvašiće, do besplatnih udžbenika, izvannastavnih aktivnosti, prijevoza... Mogu li roditelji i djeca i u narednoj školskoj godini očekivati ovakvu pomoć?

Najveće pogodnosti za djecu u nastavi na hrvatskom jeziku nisu okom vidljive, tj. nisu materijalne iako i njih sada već ima podosta. Prednost odjela na hrvatskom jeziku su visoka kvaliteta nastave, nastavnih sredstava, posvećenost nastavnog kadra, rezultati na natjecanjima, pristup učenicima, odnosi u odjelima, međusobno uvažavanje, timski (gotovo obiteljski) duh, zajedništvo. O tome najbolje govore oni sami koji su prošli kroz sustav obrazovanja na hrvatskom jeziku. A onih, manje važnih, materijalnih povlastica i ove godine će naravno biti. U proračunu HNV-a, tj. financijskim sredstvima koja su namijenjena za obrazovanje, poticaji zauzimaju značajnu stavku, oko pet milijuna dinara (udžbenici, bonovi, prijevoz, izvannastavne aktivnosti...). Ne samo da planiramo zadržati sve ono što je do sada postojalo već planiramo i proširiti iste. Najviše u dijelu izvannastavnih aktivnosti koje dovode do upravo one kvalitete i atmosfere u hrvatskim odjelima koju smatramo našom najvećom prednošću. Planirane su nove radionice tijekom ljeta za učenike koji izučavaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u mjestima u Vojvodini. Ipak, prilagođeno epidemiološkim mjerama od velikog dijela izvannastavnih aktivnosti i ove ćemo godine, na žalost, morati odustati.

Kada je u pitanju srednja škola i nadalje je cjelovita nastava prisutna u tri škole: Gimnaziji, Politehničkoj i Medicinskoj školi. Što je ove godine ponuđeno budućim srednjoškolcima, koji smjerovi?

U Gimnaziji, kao i svake godine, ponuđen je opći smjer na hrvatskom jeziku, u Medicinskoj školi smjer medicinska sestra tehničar, a u Politehničkoj školi tehničar tiska za 30 učenika od kojih će se sedam školovati u dualnom

obrazovanju, što znači da će praksu obavljati kod poslodavca, u ovom slučaju u *Rotografici* i *Birografici*.

U srednju školu dolaze i učenici iz prigradskih naselja, ali i drugih mjesta izvan Subotice. Tko financira prijevoz učenika i imaju li još neke druge pogodnosti, poput boravka u učeničkim domovima?

Ove školske godine HNV je započeo financiranje mjesečnih karata srednjoškolcima koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku, a koji su osnovnu školu također pohađali na hrvatskom jeziku. U međuvremenu je HPD *Bela Gabrić*, putem natječaja Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske, osigurao sredstva po projektu za istu namjenu i potpomogao financiranje mjesečnih karata srednjoškolcima. Za financiranje smještaja u Domu učenika ove godine nije bilo zamolbi, ali ako ih bude učenici i njihovi roditelji trebaju samo podnijeti zamolbu HNV-u, a Odbor za obrazovanje će razmotriti zamolbe. Takvih zamolbi u proteklom periodu nije bilo mnogo i uvijek su bile pozitivno riješene.

Kakva je situacija kada su u pitanju udžbenici za srednju školu?

Kada su u pitanju udžbenici za srednju školu, sa zadovoljstvom ističemo kako smo konačno uspjeli osigurati udžbenike za prvi i drugi razred gimnazije, koji se mogu koristiti i u drugim strukovnim školama. Za treći razred je u tijeku prevođenje pojedinih udžbenika, i tu smo sustigli reformu obrazovanja u Srbiji, te ćemo i ubuduće, čim se pojavi udžbenik na srpskom jeziku raditi prijevod, a razlika će biti svega nekoliko mjeseci. Planira se i prevođenje uže stručnih predmeta, ali učenici koji pohađaju strukovne škole su već dobili pojedine udžbenike iz Hrvatske, s tim da nas u Zagrebu čeka spremna donacija udžbenika za Srednju medicinsku školu koja će, nadamo se, uskoro stići.

Tijekom proteklog perioda u organizaciji HNV-a su bile održavane pripreme za polaganje državne mature. Koliko je ove godine zainteresirano maturanata za studiranje u Hrvatskoj i koje su pogodnosti za njih osigurane?

Ove godine iznimno velika generacija srednjoškolaca maturira, pa i upisuje fakultete, tako da imamo 23 maturanta zainteresirana za upis fakulteta u Hrvatskoj preko posebnih upisnih kvota, a od tog broja njih sedam će polagati i državnu maturu. Veći broj zainteresiranih planira upisati fakultete u Zagrebu, ali ima zainteresiranih i za Osijek. Od pogodnosti, zahvaljujući posredovanju Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, osigurane su posebne upisne kvote za studije bez polaganja državne mature, a zalaganjem HNV-a budućim studentima bit će osigurani smještaj i hrana u učeničkom domu u Osijeku za vrijeme polaganja državne mature. Nakon upisa na željeni studij, smještaj u studentskom domu do sada smo uvijek rješavali i za one studente koji ga nisu uspjeli ostvariti putem natječaja, a ono oko čega još trebamo uložiti zajednički napor s Hrvatskom je da svaki student ima i osiguranu stipendiju tijekom svih godina studija.

Ž. V.

Obilježeno 30 godina od vraćanja izvornog hrvatskog naziva udruge *Matija Gubec* iz Tavankuta

Nacionalni naboje nadvladao strah

Unatoč nepovoljnim političkim prilikama i velikom strahu od posljedica takve odluke, članovi Gupca su na skupštini održanoj u ožujku 1991. odlučili vratiti izvorni hrvatski predznak svoje udruge

Tri desetljeća prošlo je od vraćanja izvornog hrvatskog predznaka udruge *Matija Gubec* iz Tavankuta, a tim je povodom prošle subote na Etnosalašu *Balažević* održana akademija. Naime, na skupštini udruge 17. ožujka 1991. tadašnji KUD *Matija Gubec* odlučio je vratiti svoje izvorno ime iz 1946. godine, odnosno svoj hrvatski predznak (Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo). Bila je to prva hrvatska udruga u Srbiji koja se odlučila na takav potez. Hrvatski predznak ukinut je iz političkih razloga 1956. godine. Kako je na akademiji istaknuto, skupština iz 1991. događala se u vrijeme velikih društvenih previranja u kojima je isticanje hrvatstva na ovim prostorima bilo izrazito negativno označeno. Ipak, nacionalni naboje kod članova nadvladao je strah koji su tada osjećali: za vraćanje hrvatskog predznaka glasovalo je 67, dok je protiv bilo 15 nazočnih.

Presudan entuzijazam mladih

Na subotnjoj akademiji govorili su akteri događanja u *Gupcu* iz 1991. godine – **Jozefina Skenderović**, **Branko Horvat** i **Tomislav Žigmanov**, a svoja sjećanja na to razdoblje iznijeli su i neki od gostiju akademije.

Jozefina Skenderović, koja je bila voditeljica povijesne skupštine, kazala je kako su »glavni krivci« za vraćanje hrvatskog predznaka u stvari bili mladi članovi udruge (predsjednik je tada bio danas poznati redatelj **Branko Ištvančić**), dok je kod starijih članova vladao strah od posljedica sudjelovanja u tom događaju, poput osude ili gubitka posla. Iako je bilo napetosti i uoči donošenja same odluke, kako je dodala, problemi su stigli nakon skupštine. Vraćanje hrvatskog predznaka osudili su borci koji su još vjerovali u vrijednosti socijalističkoga sustava, te tzv. oporba iz redova mjesnih Bunjevaca nehrvata.

»Tu su se onda organizirali različiti skupovi, rečeno je da to nisu uradili Tavankučani već neki ljudi sa strane. Onda je počelo stvaranje oporbe, Bunjevačkog kulturnog centra, bilo je različitih prijetnji i slično. Bili smo u velikom strahu«, kazala je ona.

»Javljeno nam je da smo svi na nekom popisu«

Akter skupštine, a kasnije i dugogodišnji predsjednik Društva **Branko Horvat** je kazao kako je vraćanju hrvatskog predznaka prethodilo puno polemike i dvojbe.

»Bilo je straha, mi stariji smo imali svoja radna mjesta, bojali smo se za egzistenciju. Ipak, kako se skupština približavala, znali smo da moramo ustrajati na tome. Entuzijazam i nacionalni naboje su rasli što je na kraju rezultirao poznatim ishodom«, rekao je on.

Dodao je i kako su veliku potporu imali u Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini, koji je osnovan u srpnju 1990. godine i čiji su predstavnici nazočili skupštini *Gupca*.

»DSHV je bio taj koji nas je bodrio, gurao, u njima smo vidjeli neki oslonac. Skupština je prošla kako jeste, međutim iza toga uslijedio je pritisak koji je bio strahovit, u

Video dokumenti

Na početku akademije prikazan je prilog HTV-a sa skupštine iz 1991. kao i videosnimka autora **Ivana Ivkovića Ivandekića** o protokolu nakon skupštine. Na snimci predstavnici udruge polažu vijenac na *Gupčevu* bistu u Tavankutu, te obilaze grob osnivača Društva **Ivana Prčića Gospodara**. Videozapis je dostupan na Youtubeu.





jednom momentu nam je javljeno da smo svi na nekom popisu, ne znam za što, ali nismo htjeli uzmaknuti. I danas kada pravimo analizu tog događaja, mislim da nije bilo drugog pravca. Sve u svemu, sretni smo i zadovoljni što je to urađeno i što smo danas ovdje», kazao je Horvat.

Dezinformacije i neistine

Tomislav Žigmanov je podsjetio na šire društveno-političke okolnosti u kojima se ovaj događaj odigrao. Koncem 80-ih u Jugoslaviji javile su se ideje o demokratizaciji države i širenju prostora slobode, što se odrazilo i na ovdašnju hrvatsku zajednicu. Tako 1990. u Subotici dolazi do osnutka DSHV-a, okuplja se elita, jačaju veze s Hrvatskom.

Govoreći o skupštini i njezinim posljedicama, naveo je kako je ona bila praćena dezinformacijama i neistinama u javnosti.

»Govorilo se da hoćemo nešto što nije bilo, da se to diktira iz Zagreba i Subotice, da se nameće nama koji nismo Hrvati nešto strano. Ali postojala je još uvijek jedna živa jezgra starijih članova i članica, poput **Mare Ivković Ivandekić, Anice Balažević, Ane Crnković, Kate Rogić...**, koje su bile krhka nit u kontinuitetu te ideje i koje su znale da je 1946. to Društvo osnovano s hrvatskim preznakom. Ono nije nastalo kao posljedica dekreta kojeg danas spominju oni Bunjevci koji se ne smatraju Hrvatima već kao posljedica predratnih aktivnosti oko Hrvatske seljačke stranke i Hrvatske sloge. U Tavankutu je još 1927. osnovan Hrvatski seljački prosvitni dom koji je bio rezultat aktivnosti na planu prosvjete i organiziranosti«, kazao je Žigmanov.

Kako je dodao, unatoč izrazito nepovoljnom ozračju i pritiscima, Društvo je uspjelo sačuvati i postojanje i djelovanje.

»U ovih 30 godina uspjeli smo sačuvati obraz, cijenu koju smo plaćali nije bila mala, nikoga nismo iritirali, nikome nismo učinili ništa što nije pristojno, što ne spada u kod ljudskog humanističkog djelovanja, to što jesmo, a što ne-

kome smeta, to nije na nama. Mi smo se s time uspješno izborili, sačuvali jezgru, HKPD **Matija Gubec** nikada nije bilo samo Društvo, to je bio projekt i pokret koji je danas prepoznatljiva točka na kulturnoj mapu i hrvatske zajednice u Vojvodini, ali i šire«, kazao je Žigmanov.

Teška vremena

Kako se na akademiji moglo čuti, najteža vremena za rad udruge bila su tijekom rata u Hrvatskoj. U jednom trenutku je čak odlučeno da zbog mogućnosti krađe svoj bogati fundus nošnje i slika sakriju (samo je danas pokojni **Vince Dulić** znao gdje ih je sakrio!). U političkom smislu najteža je bila 1992. a financijski 1993. (zbog hiperinflacije), a neke manifestacije održavane su u skoro poluilegalnim uvjetima. Prestankom rata u Hrvatskoj 1995. rad se odvija u slobodnijim uvjetima, a tada stasava jedna nova generacija koja je bila poznata po raznovrsnim kulturnim programima. Društvo je uspjelo očuvati i postojanje i djelovanje zahvaljujući i snažnoj sinergiji s Crkvom (župnikom **Antunom Gabrićem** i časnom **Beatom Zebić**).

Aktualni predsjednik udruge **Ladislav Suknović** zahvalio je vodstvu i članovima *Gupca* s početka 90-ih na hrabrosti i viziji.

»Nije lako bilo tog ključnog ožujka 1991. godine nastupiti na bini tavankutskog Doma kulture. Bez nošnje i tamburaša, bez aplauza, bez podrške, politički ogoljeni i nacionalno obilježeni s neizvjesnošću koja ih je čekala kada siđu s te iste bine. Pribortalo se i to. Kako i s koliko žrtve? To znaju oni koju su tog dana i kasnijih godina bili u prvim redovima *Gupca*. Mi im danas možemo reći samo jedno veliko hvala. Da nije njih, njihove hrabrosti i odvažnosti, njihove vizije, njihove brige za zajednicu, mi danas ne bismo ubirali plodove i uživali brojne blagodati. Bili bi selo poput mnogih po Vojvodini, bez vizije, osiromašeno ponajviše duhom, bez jasnog cilja, bez ideja i entuzijazma«, naveo je Suknović.

D. B. P.

HKC Bunjevačko kolo gostovalo u Novom Pazaru

Egzotika za Novopazarce

HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice gostovalo je na 14. *Smotri bošnjačkih narodnih igara*, koja je održana kao završni događaj programa obilježavanja 30 godina postojanja i rada Bošnjačkog nacionalnog vijeća (BNV) i 30 godina bošnjačke nacionalne zastave.

Po riječima **Mirze Hajdinovića** iz BNV-a, HKC *Bunjevačko kolo* je izabrano da nastupi kao egzotično folklorno društvo u okviru Srbije. Hajdinović se za HKC zainteresirao preko njihove prezentacije na društvenim mrežama, koju je ujedno ocijenio odličnom.

Nova prijateljstva

Folklorashi iz Subotice predstavili su se s dvije koreografije – *Bunjevačko momačko kolo* i *Splet bunjevačkih igara*. Pripremio ih je voditelj Folklornog odjela **Marin Jaramazović** uz pomoć **Senke Horvat**, a svečanosti je prisustvovao i predsjednik Centra **Lazar Cvijin**.

»Sretni smo što smo imali priliku sudjelovati na Smotri, upoznali smo nove prijatelje i veselimo se sljedećem susretu«, kaže Jaramazović.





Predsjednik Izvršnog odbora BNV-a dr. **Fahrudin Mavrić** je na otvaranju smotre rekao kako je ona dokaz njihove posvećenosti očuvanju i promociji folkloru i tradicije u modernim vremenima kada se narodi gube i nestaju u trci za vrijednostima suvremenog svijeta.

Sastanak dvaju vijeća

Istom prigodom u Novom Pazaru boravili su i predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća (predsjednik Izvršnog odbora Lazar Cvijin i međunarodni tajnik **Darko Baštovanović**), koji su održali sastanak s predstavnicima BNV-a (predsjednikom Izvršnog odbora Fahrudinom Mavrićem i tajnikom Mirzom Hajdinovićem).

Oni su razgovarali o nastavku uspješne suradnje dvaju nacionalnih vijeća te budućoj koordinaciji zajedničkih aktivnosti u predstojećim društvenim procesima.

»Predstavnici dvaju vijeća suglasni su kako obje manjine nailaze na slične izazove kada su u pitanju društveni položaj i problemi – obje su nove nacionalne zajednice koje se još uvijek, u nepovoljnom društvenom okruženju, nalaze u procesima izgradnje svojih institucija i kapaciteta. Hrvati i Bošnjaci dvije su zajednice koje po pitanju

negativne percepcije u javnom mnijenju kotiraju iznimno visoko, a među većim zajedničkim problemima nalaze se i isključenost iz procesa donošenja odluka, neparticipacija i nerazmjerna zastupljenost u tijelima državne uprave i lokalnih samouprava«, ocijenio je Baštovanović.

N. S.

Ambasador bunjevačkih plesova

Koreograf novopazarskog KUD-a mladih i bivši konzul u Jordanu **Nazim Ademović** bio je član folklorne sekcije *Bunjevačkog kola* u vrijeme dok se školovao u Subotici. Bunjevačke plesove učio je, kako kaže, od najboljeg poznavatelja – **Ivana Pešuta**. Kasnije ih je postavljao u svojem kraju, te u Požarevcu gdje je služio vojsku.

»Veome me lijepe uspomene vežu za Suboticu i *Bunjevačko kolo*. Nastojat ću razvijati suradnju našeg KUD-a s HKC-om«, kaže Ademović, dodajući kako će srediti da Subotičani gostuju na jednom festivalu u Istanbulu.



Darko Baštovanović, Lazar Cvijin, Fahrudin Mavrić i Mirza Hajdinović



Senka Horvat, Nazim Ademović i Marin Jaramazović

Naši gospodarstvenici (XLIII.)

Dobra trgovina kada su svi zadovoljni



»Još većina ljudi voli doći, dotaći, vidjeti ono što kupuju pa i popričati o različitim mogućnostima (kvaliteti robe, vrste.....), o budućim radovima, slobodnim i kvalitetnim majstorima, pa i o aktualnostima u selu gdje sam ja u velikoj prednosti«, kaže Stipan Pašić, vlasnik trgovinske radnje

U današnje vrijeme, kada proizvodi u naše trgovine stižu sa svih strana svijeta, od nama poznatih, a sve više i nepoznatih proizvođača, prava je umjetnost kupcu omogućiti pravi izbor poslije kojeg će biti zadovoljan ne samo gospodin kupac već i gospodin prodavač. Tom poslovnom politikom rukovodi se **Stipan Pašić** iz Monoštoru, vlasnik jedine monoštorske trgovine koja se bavi prodajom alata, materijala i opreme.

Uzor stariji brat

»Što se tiče posla, živim svoj željeni život, da kažem svoj san. Uvijek sam želio biti trgovac, raditi u trgovini. Sukladno tome, a na moju sreću, po završetku školovanja radio sam jedino u trgovini. Upisujući srednju školu, prva i jedina že-

lja mi je bila upisati trgovački smjer. Nisam uspio u prvom pokušaju, pa sam godinu dana bio na kuharskom smjeru. Nakon toga u sljedećoj godini sam napustio kuharstvo i upisao trgovinu koju sam, naravno, i završio«, ovo je ono malo od Stipanove upornosti da ostvari svoje mladalačke ideje ili kako on kaže san što se tiče obrazovanja, a nakon toga i posla.

Uzor mu je bio stariji brat, ili kako u Monoštoru kažu *baća*, **Adam**.

»Brat je radio kao trgovac u jednom velikom trgovačkom poduzeću u Somboru i ja jednostavno nisam želio biti ništa drugo već isto što i on. Posjećujući ga na poslu i slušajući njegove priče što znači biti trgovac, neupitno je imalo utjecaja na moju odluku što biti. Znači, nitko me nikad nije nagovarao, uvjeravao u to koju školu upisati, koje zanimanje odabrati. Jednostavno, želio sam biti trgovac kao moj baća«, priča Stipan.

Posao je našao odmah poslije škole, u struci i svom selu.

»Tu sam bio 15 godina. No, stjecajem raznih okolnosti radnja je prestala s radom i ostao sam bez posla. Znači, od lagodne situacije doći na posao i po okončanju radnog vremena otići kući imao sam izbor tražiti novog poslodavca ili postati poslodavac, to jest otvoriti trgovinsku radnju. Iz sadašnje situacije sve izgleda lako, no u tom trenutku bilo je dileme, straha. Mogu li ja to? Kako će to sve ići? I nakon otvaranja počele su prve slatke muke. Čekati prvu, drugu... mušteriju. Pitao sam se tko će doći kod mene kupiti, zašto će doći kod mene? I tako bezbroj pitanja i sumnji koje su, na sreću, bile vrlo brzo prevladane«, priča o svojim prvim poduzetničkim koracima ovaj monoštorski trgovac.

Ističe da mu je velika olakotna okolnost što radi u svom objektu i ne mora plaćati zakupninu. Objašnjava da je na početku po otvaranju radnje imao konkurenciju. U selu je postojala radnja sa sličnim asortimanom robe, no ona nije bitno utjecala na njegovo poslovanje te je nakon šest godina i zatvorena.



Slušajući ga, shvaćamo što znači u stvari biti trgovac. Osim onog klasičnog posla prodaje, trgovina je i umjetnost zadovoljavanja mušterija. Objašnjava da voli saznati nove stvari o materijalima, spravama, bojama, alatima i svemu drugom što se nalazi u njegovoj trgovini (elektromaterijal, boje, materijal potreban u građevini, moleraju...) i općenito na tržištu, te da nema većeg zadovoljstva od onog kada mušterija opet dođe i kaže da je zadovoljna. Trenutno ima u ponudi oko 3.500 artikala. Kaže da mu nije teško komunicirati s ljudima, objašnjavati im novine pa čak često razgovarati i o svim običnim stvarima koje ih tište ili raduju. Gledajući ga kako kao mađioničar objašnjava, pokazuje, nalazi artikle jasno je da je on dio svoje trgovine. Sve to ipak ne bi mogao sam. Velika pomoć mu je supruga koja, osim što radi u radnji, obavlja poslove u knjigovodstvu.

Izazovi posla

Ljudi u selu je sve manje, naročito mladih koji odlaze na rad u inozemstvo i postaju samo gosti u svojim domovima. Mnogo je starijih domaćinstava pa i onih u kojima živi samo jedna osoba. I tu se kupuje samo ono što se mora.

»Tržište nudi sve veći asortiman roba i ja sam u obvezi, koliko god to mogu, to pratiti, kako po kvaliteti tako i po kvantiteti. Pojavljuju se novi oblici konkurencije. Tu je internetska prodaja, tu su velike firme koje dostavljaju robu na kuću. Ipak, još većina ljudi voli doći, dotaći, vidjeti ono što kupuju pa i popričati o različitim mogućnostima (kvaliteti robe, vrste...), o budućim radovima, slobodnim i kvalitetnim majstorima, pa i o aktualnostima u selu gdje sam ja u velikoj prednosti«, otkriva Stipan i u šali, koja nije daleko od zbilje, objašnjava da često odgovor na njegovo pitanje »tko vam je majstor?« riješi situaciju po pitanju kupovine. Ističe da je korona samo u prvih nekoliko mjeseci utjecala na njegov posao, no ne ozbiljno. Kasnije se sve vratilo u normalu.

Imati vlastiti posao znači nemati puno slobodnog vremena, jer mušterijama mora biti dostupan u svakom trenutku. Jest da radi dvokratno, no to u praksi za hitne slučajeve (kada pukne vodovodna cijev, nestane struje...) ništa ne znači. Slobodno vrijeme posvećuje odmoru u vikendici u prirodi. Ističe da mu je nedjeljni odlazak na misu ili na svece nešto što se ne može izbjeći. Nedjeljni ručak i ručak za svećac je neizostavni ritual, a kuhanje ribljeg paprikaša događaj koji se priređuje svakom mogućom prigodom. Nađe se, pored posla, i vremena za godišnji odmor.

»Obvezno hrvatsko more, a manifestacije u Osijeku s prijateljima i rođacima u zimsko vrijeme, u šokačkom ambijentu uz neizostavne slavonske tamburaše su trenutci kada su mi puni srce i duša«, otkriva nam u razgovoru Stipan.

Majka **Anica** je preminula prije nekoliko godina. Može se reći da je malo tko u selu posjedovao takvu zbirku izvorne šokačke nošnje i da ju je s ponosom nosio u svim prilikama kao ona. Bila je članica čuvenih *Izvorinki* (ženska pjevačka skupina), a do smrti članica *Kraljica Bodroga*, poznate ženske pjevačke skupine koja djeluje u sastavu KUDH-a *Bodrog*. Za nju se moglo reći da nije bilo mise, sveca ili važnog događaja kojem je prisustvovala, a da se nije *sprimila-opravila* u najljepšu šokačku nošnju.

»Otac **Adam** je u mirovini. Inače, ima punih 84 godine, a kovač je po struci sa sedamdeset godina radnog staža. Imao je kovačku radionu čiju tradiciju sada nastavlja moj trgovački uzor, brat Adam, koji je ostao bez posla u trgovini u Somboru. I sad je još majstor Adam čuven u široj okolini. Trenutno ima zdravstvenih problema, no još zalazi u kovačnicu i pomalo radi. Liječnici mu to ne preporučuju, ali njemu je nemoguće zabraniti rad i boravak u kovačnici, te i sad kad pomalo radi kao i uvijek pjeva uz posao. Svi u glas kažu da se ni danas kovačka radiona ne može zamisliti bez njega«, priča Stipan i dodaje da ni majstoru Adi ne može zabraniti odlazak na nedjeljnu misu ili misu na svece.

Željko Šeremešić

Djela budimskog slikara Matije Žeravića

SUBOTICA – Do 4. lipnja u subotičkom Gradskom muzeju može se pogledati izložba »Budimski slikar Matija Žeravić«. Barokni slikar hrvatskog porijekla **Matija Žeravić (Shervitz Mátyás)** (1702. – 1771.) bio je vodeći majstor mađarske prijestolnice u to doba, a njegova ostavština se danas nalazi u Srbiji, Mađarskoj, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Na izložbi su predstavljena originalna štafelajna djela i reprodukcije njegovih fresaka.



Žeravić nije signirao nijedno svoje djelo. Zanat je vjerojatno izučio pored talijanskog fresko slikara. Besprije kor- no poznavanje konstrukcije linearne perspektive i anatomije, živahni, raznovrsni karakteristični likovi stavljaju ga među najbolje majstore srednjoeuropskog kasnog baroka. Njegov ga pozamašni opus izdvaja iz skupine lokalnih protagonista slikarske scene.

Autorica izložbe je muzejska savjetnica i restauratorica **Zsuzsanna Korhecz-Papp**. Prema najavama, izložba će, među ostalim, gostovati i u Osijeku.

Seminar o primjeni narodnih nošnji

FUTOG – Članovi folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice **Katarina Piuković** i **Nemanja Sarić** sudjelovali su na seminaru o primjeni narodnih nošnji na amaterskoj folklornoj sceni koji je održan u Futogu. Organizator seminara bio je KC *Mladost* iz Futoga.

Prisustvo na ovakvim i sličnim seminarima od velike je važnosti za folklorni odjel. Sudjelovanjem mladi imaju priliku čuti iskustva stručnjaka koji se profesionalno bave folklorom i etnologijom, te usvojiti nova znanja i vještine koje će moći implementirati u sredinu u kojoj djeluju, poručuju iz HKC-a.

Dani hrvatske kulture u Somboru

SOMBOR – Udruženje građana *Urbani Šokci* iz Sombora organizira *Dane hrvatske kulture 2020./21.* koji će biti održani večeras (petak, 21. svibnja), u Mađarskoj građanskoj kasini u Somboru (Vijenac Petra Bojovića 13). Program počinje u 18 sati otvorenjem izložbe *Razgled-*

nice – litalice, a u 18.30 sati slijedi predstavljanje knjige *Monoštor u riječi, slici i pjesmi*. Pokrovitelji manifestacije su Grad Sombor i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Gitarski koncert Lovre Peretića

NOVI SAD – U okviru 15. *Vojvodina guitar festa* u Novom Sadu nastupit će i hrvatski umjetnik na klasičnoj gitari



Lovro Peretić. Njegov koncert zakazan je za nedjelju, 23. svibnja, u Kulturnoj stanici *Egység* (Ulica Antona Čehova 4) u 19 sati.

Predstavljanje monografije i topoteke u Plavni

PLAVNA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organizira predstavljanje monografije *Tradicijska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* u nedjelju, 23. svibnja, s početkom u 18 sati, u prostorijama HKUPD-a *Matoš* u Plavni (Maršala Tita 52). Ovom prilikom bit će predstavljen i projekt virtualne arhivske zbirke *Baština Hrvata u Srbiji* (<https://hrvatisrbija.topoteka.net/>). U uključivanje u projekt bit će pozvani pripadnici ove lokalne zajednice na prikupljanju kulturne baštine sačuvane na starim fotografijama i sličnoj arhivskoj građi.

Predstavljanje je prošle godine otkazano zbog protuepidemijskih mjera, a ovaj će susret biti održan uz poštivanje sada važećih mjera.

Nova izvedba *Avaških godina*

SUBOTICA – Književno-teatarski kružok HKC-a *Bunjevačko kolo* izvest će poetski prikaz *Avaške godine* u subotu, 29. svibnja, u velikoj dvorani Centra, s početkom u 19,30 sati. Autor teksta je **Milovan Miković**, a dramaturgiju i režiju potpisuje **Nevena Mlinko**.

Ulaznice po cijeni od 300 dinara mogu se rezervirati radnim danima od 9 do 14 sati, na broj 024/556-898 ili 064/659-06-35. Izmjene su moguće sukladno promjenama epidemioloških mjera u zemlji, najavljuju organizatori.

Donacije za Hrvatski dom u Zemunu, porazbijani prozori na kući Antuna Bošnjaka

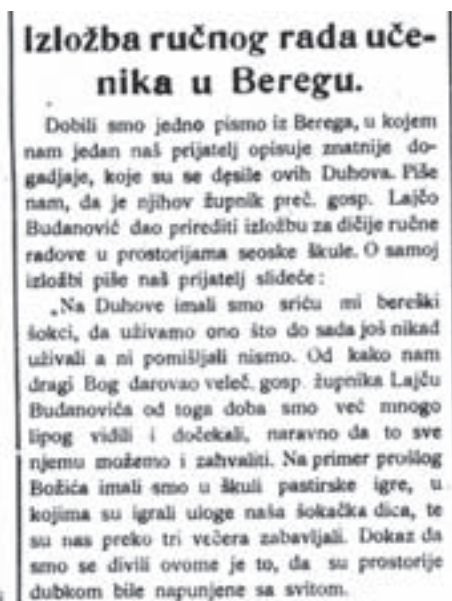
15. svibnja 1861. – Zagrebačke *Narodne novine* pišu da je ugledni Subotičanin **Ambrozije Šarčević** (kasnije jedan od članova preporodnog pokreta **Ivana Antunovića**) za peštanski list *Hirnök* napisao da je Hrvat i da u Bačkoj županiji ima 92.000 Hrvata.

15. svibnja 1907. – *Neven* piše da su zemunski Hrvati rodoljubi odlučili utemeljiti dioničko društvo s glavnicom od 50.000 kruna u tu svrhu da u Zemunu osnuju Hrvatski dom, gdje bi se smjestila sva tamošnja hrvatska društva.

16. svibnja 1920. – *Neven* piše da je **Stipan Matijević**, bivši subotički gradonačelnik, otvorio svoj javni bilježnički ured u vlastitoj kući: Kázinci (Gombarska) ulica br. 78.

16. svibnja 1920. – Novosadsko *Jedinstvo* donosi rezultat nogometne utakmice između *Bačke* i *Vojvodine* (5:0), koja je održana u Novom Sadu na igralištu kod kupališta 13. svibnja.

17. svibnja 1913. – *Neven* donosi feljton o šokačkim svadbenim običajima i izvještava o izložbi ručnog rada učenika u Beregu koju je na Duhove priredio bereški župnik **Ljudevit Budanović** u prostorijama seoske škole.



17. svibnja 1924. – Subotičke *Hrvatske novine* donose nekrolog o **Vranji Sudareviću**, subotičkom liječniku i hrvatskom mjesnom prvaku. »Sin ugledne, brojne, stare subotičke porodice Sudarevića bio je on poznat ne samo svoj Subotici, nego je bio u prijateljstvu i sa najuglednijim Hrvatima u Zagrebu i po svojoj Hrvatskoj.«

18. svibnja 1990. – *Subotičke novine* donose nastavak feljtona o subotičkoj zadužbini **Marije Tošinice** za siromašnu djecu koji govori kako je Dječji dom otuđen od hrvatske zajednice i na koncu zatvoren. Odgojiteljica **Milica Bojanin** priča: »Ne sećam se datuma kada je Dom zatvoren, ali dobro pamtim da me je jednog dana pozvala upravnica **Marija Grujić** i rekla: 'Dom se zatvara, ti sutra decu vodiš u Vršac!' I to je bilo sve.«

19. svibnja 1919. – Novosadsko *Jedinstvo* piše da su izmijenjeni nazivi ulica u Subotici. Ulice su dobile imena po zaslužnim Srbima i Hrvatima.

19. svibnja 1939. – *Subotičke novine* pišu da je vođanski publicist **Toša Iskruljev** napisao članke o sončanskim Šokcima za novosadski dnevnik *Dan*, gdje priznaje hrvatstvo Šokaca, nazivajući ih »šokačko-hrvatskim narodom«. *Subotičke novine* prosvjeduju protiv asimilatorske i zastrašivačke politike prema Šokcima: »Možda bi bilo bolje, da su te šokačke Hrvate pustili da žive i rade, kako umiju i znadu, jer bi tada bilo manje štete.«

20. svibnja 1922. – *Neven* piše da je šovinistički raspoložena omladina porazbijala prozore na kući **Antuna Bošnjaka**, uglednog somborskog Hrvata, samo zato što je pristaša prohrvatskog pravca Bunjevačke šokačke stranke **Blaška Rajića**.

20. svibnja 1936. – *Napló* piše da je **Petar Pekić**, subotički novinar, napisao knjigu o propasti Austro-Ugarske monarhije 1918.

21. svibnja 1920. – *Subotičke novine* pišu: »Opetovno smo naglasivali, da je politička greška, Bunjevcima braniti njihov nacionalni razvoj u vojvodjanskoj politici. Posljedica je nastupila, da su se Bunjevci opredijelili za Hrvate. Svaki napadaj na Hrvate i Bunjevce dobitak je za hrvatstvo. Sad nam se može nuditi vlast natrag i za Suboticu i subotički okrug, ali krenuta bujica već je porasla i našla puta – kroz srca.«

21. svibnja 1925. – *Neven* da piše da se Hrvatsko pjevačko društvo *Neven* sprema da koncem rujna ili početkom listopada krene na pjevačku turneju po Bosni, Hercegovini i Dalmaciji. Posjetilo bi Sarajevo, Mostar s izletom na izvor rijeke Bune, Gruž, Dubrovnik, Split, Šibenik, Crkvenicu, Sušak i Karlovac u kojim bi mjestima održalo koncerte.

Izložba povodom 60 godina organiziranog likovnog djelovanja u Tavankutu

Žene koje su oslikale sjećanja



Zastupljene autorice su uporno i s određenom dozom kontrolirane strasti stvarale slike i »slikale« slamom svoja sjećanja na danas već nepostojeće elemente tradicije, navela je autorica izložbe Ljubica Vuković-Dulić

Tavankut je poznat po likovnom stvaralaštvu u maniru naive. Ove se godine navršava 60 godina organiziranog likovnog djelovanja u tom selu, a tim povodom mjesna Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD Matija Gubec priredili su izložbu pod nazivom *Žene koje su oslikale sjećanja* koja je otvorena u subotu, 15. svibnja, u spomenutoj tavankutoj galeriji. Na izložbi su zastupljena djela samoukih slikarica **Marge Stipić, Cilike Dulić-Kasiba i Jele Cvijanov** te slamarki **Anice Balažević, Teze Milodanović i Ane Milodanović.**

Karike u lancu

Kako je navela autorica izložbe, povjesničarka umjetnosti **Ljubica Vuković-Dulić**, organizirano likovno stvaralaštvo u Tavankutu započelo je 1961. s *Grupom štorice*, a nastavljeno je tijekom sedamdesetih godina s likovnom sekcijom koju vodi **Stipan Šabić**. Današnju kariku u tom lancu čine članice slamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec* i kolonija naive u tehnici slame koja se održava od 1986. godine.



Anica Balažević – »Gupčeva lipa«, slama, 1970.

Prvo selo u Noći muzeja

Tavankut je bio prvo selo u Srbiji u kojem je organiziran program u sklopu poznate nacionalne manifestacije *Noć muzeja*. Prvo sudjelovanje bilo je 2010. godine, kada je prikazana izložba slika nastalih u tehnici slame.

»Žene, čije slike ovom malom komornom izložbom iznova sagledavamo, jesu one koje su zabilježene kao jedne od utemeljiteljica procesa koji neprekidno traje u

Tavankutu šezdeset godina. To su neke od žena koje su utrle put sada već profiliranoj i razgranatoj djelatnosti suvremenih slamarki, koje su tada bez neformalnog likovnog obrazovanja i sa skromnim obrazovanjem uopće, s povjerenjem uplovile u svijet likovnosti na poziv likovnog pedagoga Stipana Šabića. Ušle su tada u svijet u kojem su uporno i s određenom dozom kontrolirane strasti i nastavile stvarati slike i 'slikati' i slamom svoja sjećanja na danas već nepostojeće elemente tradicije. Žene čije slike danas vidimo su one koje nazivamo i slikaricama u maniru naive, stilu koji u različitim oblicima izvire u ponajprije ruralnim sredinama, a na istu tu ruralnu sredinu se najčešće svojom poetikom i oslanja«, kazala je Vuković-Dulić.

Dio jugoslavenske naive

Zastupljene autorice se, kako je dodala, nisu obazirale na seoske priče »da u tom društvu dangube i gube vrime« i koje su s punim povjerenjem slijedile svoje, današnjim rječnikom kazano, »menadžere« **Nacu Zelića** i Stipana Šabića, koji su njihove slike doveli do mjesta na kojima su izlagali vodeći majstori naive zemalja nekadašnje Jugoslavije.

»Izloženi radovi se danas čuvaju u zbirci HKPD-a *Matija Gubec* u Tavankutu kao kapital jednog prošlog vremena. Tijekom vremena njihova je popularnost u likovnim krugovima oscilirala ovisno o osjetljivosti društvenog konteksta na stvaralaštvo samoukih, no prisutnost njihovih radova u pojedinim muzejskim kolekcijama i likovnim pregledima garantira trajno sjećanje. Tavankut, kao mjesto na kojem su ove žene stvarale, osim što baštini njihova djela, baštini i obvezu čuvanja i promocije«, zaključila je Vuković-Dulić.

Izložba *Žene koje su oslikale sjećanja* priređena je ujedno i povodom Međunarodnog dana muzeja te manifestacije *Noć muzeja*.

Inače, kada su u pitanju obljetnice, HKPD *Matija Gubec* ove godine obilježava i 75 godina svoga postojanja, 35 godina od Prvog saziva Kolonije naive u tehnici slame i 30 godina od vraćanja izvornog hrvatskog imena udruge.

D. B. P.



Cilika Dulić Kasiba – »Sahrana na groblju«, ulje na lezonitu, 1969.



Marga Stipić – »Kolo na salašu«, ulje na platnu, oko 1971.

Zvonimir Vidić, kipar i slikar

Prepoznati sebe kroz liniju, potez i ton



Izražavajući se u više formi – skulpturi i slici, ali i stripu, novosadski likovni umjetnik **Zvonimir Vidić** stvara već više od dva desetljeća. Rođen 1969. u Subotici, za umjetnost se odlučio u ranoj mladosti, te upisuje i završava Srednju školu za dizajn *Bogdan Šuput* u Novom Sadu. Potom je studirao na novosadskoj Akademiji umjetnosti, na Odsjeku za kiparstvo, ali nije diplomirao. Samostalno izlaže od 1997., a izlagao je nekoliko puta u Subotici i Novom Sadu, mahom u profesionalno negaleijskim prostorima.

Vidićeve skulpture su manjeg formata, a realizira ih u porcelanu i keramici. Iako nastoji izbjegavati »izme« u opisima vlastitih djela, i u skulpturi i u slici, njegov stil bi se najjednostavnije mogao opisati kao figurativan i snažno ekspresivan.

»To je učenje vještine, prepoznati sebe kroz liniju, potez i ton«, kaže na početku razgovora, pričajući o svojem stvaralaštvu Zvonimir Vidić. »Prepoznati svoja osjećanja i prenijeti ih autentično s vještinom zanata, bilo da je slika, skulptura ili kadar u stripu. Kao muzičar koji traži

svoju melodiju. Tema mojih radova sam ja, moj doživljaj onoga što stvaram. S godinama stil se mijenja na osnovnoj liniji koju, nadam se, posjedujem.«

Strip *Međugroblje*

Povod za razgovor s Vidićem jest grafički roman (strip) *Međugroblje*, kojega je radio sa scenaristom **Zoranom Penevskim**. Naime, tjednik NIN je *Međugroblje* proglasio najboljim domaćim stripom u 2020. godini, ocijenivši ga kao »introspektivno poniranje umjetnika u svoje najdublje virove, kako u korijene podstreka za stvaralaštvo tako i u razloge za konfliktne odnose s bližnjima«. Za Vidića je to vjerojatno najveći uspjeh u dosadašnjoj likovnoj karijeri.

»Rad na *Međugroblju* je bio veliki izazov, tekst Zorana Penevskog doživio sam veoma osobno. Mi se nismo poznavali ranije, a kada sam dobio tekst imao sam osjećaj da je pisan upravo za mene. Rad na ovom grafičkom romanu je trajao oko tri godine, tijekom rada bilo je promjena u materijalu, stilu i kadriranju. Mislim da me je ovaj roman oblikovao kao autora. Pozitivnu ocjenu tjednika NIN doživljam kao potvrdu da je rad prepoznat i doživljen, to mi pruža veliku motivaciju«, kaže naš sugovornik.

Suveniri za nezavisnost

U domeni komercijalnog stvalaštva Vidić je poznat po skulpturama manjeg formata u formi suvenira. Za suvenir subotičke Gradske kuće dobio je i nagradu Turističke organizacije Grada Subotice.

»Suvenirom se bavim iz ekonomskih razloga, to mi pruža mogućnost da budem nezavisan u svojem autorском radu. Da svoj autorski rad ne moram prilagođavati ukusu kupca. Suvenire izrađujem u porculanu, u Subotici sam prepoznatljiv jer su oni već dugi niz godina prisutni u tamošnjim suvenirnicama i prodajnim galerijama«, pojašnjava Vidić.

Zanimljivo je i da ga je Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* iz Subotice angažirao za izradu skulptura trojke plesača u bunjevačkoj nošnji. Skulpture su naručene za potrebe obilježavanja prošlogodišnjeg jubileja Centra.

»Kalup za trojke plesača je urađen, ali modeli nisu izliveni. Nažalost, nisam bio u mogućnosti završiti tu narudžbu. Važno je da kalup postoji, nadam se da će *Bunjevačko kolo* prihvatiti taj model za neku drugu svrhu«, kaže autor.

Grafički roman Međugroblje, kojega je Vidić radio sa scenaristom Zoranom Penevskim, tjednik NIN proglasio je najboljim domaćim stripom u 2020. godini



Umjetnički kruh

Poznato je da se od umjetnosti, posebice u siromašnijim državama, teže ili teško ostvaruje tzv. materijalna egzistencija. Stoga umjetnici, pa tako i naš sugovornik, rade razne poslove koji su tek možda u nekom najširem kontekstu bliski njihovoj struci.

»Na ovu temu bi se moglo puno toga napisati. Po meni, ljudi prepoznaju kvalitetu i žele ju platiti. Kao i kad kupujete cipele, želite da budu kvalitetne, lijepog dizajna, da se ne raspadnu nakon mjesec dana. Na kraju, kad se raspadnu od nošenja, njihova kvaliteta će se prepoznati recimo i na slici kada ih naslikaš, poput cipela na poznatoj slici **Van Gogha**. Na kraju, Van Gogh bi ih vjerojatno naplatio da je živio duže«, smatra Vidić.

Na kraju razgovora, Vidića smo pitali i za daljnje planove.

»Kada je u pitanju strip, dobio sam nekoliko scenarija. Radim na njima, nadam se da ću ih završiti, nemam baš puno vremena jer me čekaju neki poslovi. Što se tiče izlagačke aktivnosti, izlažem gdje mogu i gdje me pozovu, ali ne razmišljam puno o tome. Planova po tom pitanju imam, ali to su samo planovi«, kaže Vidić na kraju razgovora.

D. B. P.



U Petrovaradinu i Srijemskim Karlovcima

Jelačićev uskrsni koncert – ZNAK NADE

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Jelačić* iz Petrovaradina održalo je 15. svibnja svoj uskrsni koncert u crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu, skupa sa župnim zborom župe Presvetoga Trojstva iz Srijemskih Karlovaca. Sličan program koncerta izveden



je i idućega dana, u kapeli Gospe od mira u Srijemskim Karlovcima. Izniman broj posjetitelja ova dva koncerta posvjedočio je da su Petrovaradinci, Karlovčani i njihovi gosti vrlo željni radosti pjevanja. Reklo bi se da su ovi koncerti bili i znak nade da se *jelačićevci* i njihova karlovačka podružnica nisu »ohladili« od muziciranja i pjevanja i da publiku tek čekaju glazbena iznenađenja, nakon dugoga perioda prisilne stanke.

»Nalazimo se još uvijek u uskrsnom vremenu crkvene godine. Sve odiše nadom, jer smrt nije smrt, već prijelaz u život vječni.«

Ove riječi voditeljice **Anje Berus** bile su dio pozdravnoga govora kojim je koncert započeo. Okupljeni su čuli niz uskrsnih popijevki i liturgijskih skladbi koje su dio bogate hrvatske kulturno-glazbene baštine, uglavnom iz pjesmarice *Chitara Octochorda* hrvatskog crkvenog kantuala, pučke popijevke i skladbe pojedinih hrvatskih skladatelja.



Karlovački zbor, koji je pjevao uz pratnju klavijaturista **Zvonka Tadića**, vodila je **Vlasta Malešević**. Nakon njih nastupile su sestre **Iva** i **Sara Petrović**, te **Filip Melvinger**, polaznik *Petrovaradionice*, koji je pročitao pjesmu *Uskrs* autorice **Karine Šimandi** (rođ. **Gužvanj**) koja je živjela u Petrovaradinu. Mješovitim zborom *Jelačića* ravnala je **Vesna Kesić Krsmanović**, a zbor je nastupio uz glazbenu pratnju **Milice Keča**. Koncert u Karlovcima svojim su pjevanjem uveličali gosti iz Selenče **Marija Turansky** i **Juraj Sudi**.

Koncertu su nazočili upravitelj župe Presvetog Trojstva iz Srijemskih Karlovaca preč. **Marko Loš**, zamjenik pokrajinskog tajnika za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Goran Kaurić**, zamjenica načelnika Uprave za kulturu Novog Sada **Vlasta Pokas** i predsjednik novosadskog zbora *Hašira* Židovske općine u Novom Sadu **Mirko Štark**.

»Vjerujem da su vas ove pjesme i recitacije, koje je stvorila nadahnutu vjerska duša, uzdigle i približile Uskrsnome, posvetile i ohrabrile da se, čvrsto vjerujući, ljubeći i nadajući, već sada možete radovati i pjevati«, riječi su kojima su koncerti završeni.

M. Tucakov

Foto: Lara Grničević

Obavijest o upisu u gimnaziju *Paulinum*

Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) *Paulinum* obavještava zainteresirane učenike o upisu u školu.

Gimnazija *Paulinum* je ustanovljena od Subotičke biskupije, ima međunarodno priznanje i izjednačena je sa svim ostalim školama u državi. Gimnazija priprema učenike prvenstveno za teološke i filozofske studije, te za klasične jezike i povijest, ali učenici mogu upisati i druge fakultete. Posebnost ove škole je da ne samo poučava, nego i odgaja, prije svega na kršćanske vrijednosti.



Paulinum je zgrada u kojoj su smješteni internat i škola. Gimnazija je akreditirana kao katolička gimnazija jezično-društvenog smjera i potvrđena od Ministarstva prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja Srbije, što se može vidjeti u *Sl. listu RS – Prosvetni glasnik*, 2020./21.

Paulinum je jedina katolička institucija na našim prostorima u koju se mogu upisati u gimnaziju, osim dječaka, i djevojke.

Krizmanje u katedrali sv. Terezije Avilske

Na blagdan Duhova, 23. svibnja, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske bit će podjela sakramenta sv. potvrde – krizma. Misno slavlje na mađarskom jeziku je u 8.30 sati, dok je na hrvatskom u 10.30 sati.

Proštenje u Aleksandrovu

Drugi dana nakon blagdana Duhova, 24. svibnja, u župnoj crkvi Marija Majka Crkve u Aleksandrovu slavit će se proštenje. Sveta misa počinje u 18.30 sati, a predslavitelj euharistijskog slavlja bit će vlč. **Luka Poljak**. Samome proštenju prethodi devetnica, koja je započela 15. svibnja, tijekom koje su se mijenjali predslavitelji, a koja je bila duhovna priprava za župljane i vjernike okolice. Devetnica je još u tijeku, a sveta misa svakoga dana počinje u 18.30 sati.

U susret blagdanima

22. svibnja – Helena
23. svibnja – Duhovi, Deziderije, Željko
24. svibnja – Marija Majka Crkve
26. svibnja – Filip Neri
30. svibnja – Presveto Trojstvo
31. svibnja – Krunoslav, Vladimir
3. lipnja – Tijelovo (Brašančevo) Ž. V.

Za upis u gimnaziju *Paulinum* potrebni su isti dokumenti kao i za svaku drugu gimnaziju, odnosno srednju školu.

Sve informacije u vezi s upisom i potrebnim dokumentima mogu se dobiti putem telefona i na adresi:

Biskupijska klasična gimnazija *Paulinum*

24000 Subotica, Trg. sv. Terezije br. 2

Tel/fax: 024/555-340

e-mail: paulinum@tippnet.rs

www.paulinum.edu.rs



Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Otvoriti se djelovanju Duha Svetog

Svetkovina Pedesetnice velik je dan za Crkvu. Naime, silaskom Duha Svetoga na apostole Crkva je započela svoje postojanje u svijetu, te se taj događaj označuje kao njen rođendan.

Rađanje Crkve

Luka u Djelima apostolskim opisu je što se to dogodilo na Pedeseticu i kako je Duh ispunio Isusove učenike (usp. Dj 2). Toga dana mala skupina prestrašenih apostola postaje hrabra jezgra oko koje se okupljaju svi koji povjerovali su evanđelju. Toga dana rađa se Crkva kao mistično tijelo Kristovo, a Duh je tajna i temelj njezina života. Isus je za vrijeme svoga javnog djelovanja okupljao učenike, poučavao ih i upućivao u tajnu svoga poslanja. Kada se približilo vrijeme njegova odlaska, obećao je učenicima »silu odozgo«, Duha Svetoga.

Ispunjenje ovog Isusovog obećanja, tj. izlivanje Duha na apostole praćeno je šumom s neba i plamenim jezicima. To su znakovi koji u Svetom pismu upućuju na preobražavajuću snagu Duha. Još u Starom zavjetu Duh je smatran silom kojom Bog moćno djeluje u svijetu. On je predstavljen kao sila koja udahnuje život Božjim stvorenjima. Također, on je onaj koji obnavlja i održava život: »Ako dah im oduzmeš, ugibaju i opet se u prah vraćaju. Pošalješ li dah svoj opet nastaju i tako obnavljaš lice zemlje« (Ps 104,29-30). Na tom tragu Crkva i danas vjeruje da je Duh onaj koji obnavlja i čuva život udahnut od Boga, te da i ona sama postoji zahvaljujući njegovom djelovanju. No, nije dovoljno samo o njemu razmišljati nego se tome djelovanju treba i otvoriti. Stoga svetkovina Duhova trajno podsjeća Crkvu da je u Duhu njezin život i njezina snaga, te da mu se svaki njezin pojedinac treba staviti na raspolaganje, jer da bi tijelo funkcioniralo, svi udovi mo-

raju funkcionirati. A svaki član Crkve ud je Kristova tijela, te je potrebno da dozvoli Duhu da zapuše i u njegovom životu.

I kao što je nastala udahnutim dahom života od strane Duha Svetog, Crkva će tako i živjeti sve dok je Duh bude vodio i oživljavao. I svaka promjena, reforma i obnova znak je da Duh vodi Crkvu u svim vremenima, a djeluje po onima koji su mu se spremni otvoriti i s njime surađivati, kao što su u svoje vrijeme bili apostoli.

Duh Sveti traži suradnike

Unatoč svemu, ostaje trajno pitanje tko je Duh Sveti. On se nije predstavio, kao što se Jahve predstavio Mojsiju, niti se utjelovio, kao što se utjelovio Sin Božji. Isus ga obećava kao Branitelja koji će nastaviti njegovo djelovanje, koji će braniti učenike i uvoditi ih u svu istinu. Crkva je mjesto trajnog uprisutnjenja Duha Svetoga i u njoj je uvijek moguće doživjeti njegovo moćno djelovanje. Iako u naše vrijeme nisu vidljivi znakovi njegove prisutnosti poput vjetrova i plamenih jezika, on je tu i djeluje.

Možda nam se čini da ga slabo ima u suvremenoj Crkvi. To je tako jer mi nismo spremni na suradnju, ne želimo mu dopustiti da po nama djeluje. A Duh treba suradnike, traži one koji će mu otvoriti vrata svoga srca i staviti se na raspolaganje njegovim poticajima. Dok u životima apostola i poznatih svetaca prepoznajemo njegovo djelovanje, nismo spremni dopustiti mu da nas otrgne iz životne rutine i po nama učini nešto. Duh treba suradnike, ljude snažne vjere i čvrstog pouzdanja u Boga, treba odvažne koji će pokazati svijetu da Kristovo tijelo – Crkva, živi po svakom svom članu. Crkva nisu samo svećenici i redovnici, svi smo mi tijelo Kristovo, te smo pozvani na suradnju s Duhom kojega nam je poslao Krist.



Zdušno i radosno

U okviru projekta *TiK zona za djecu i mlade* Odjel za istraživanje i izučavanje pri HKC-u *Bunjevačko kolo*, kojega vodi **Senka Horvat**, organizirao je radionicu izrade kraljičkih kruna s mladima iz folklornog

ansambla. Radionicu je vodila **Nada Sudarević**, koja se već predstavljala s novim kraljičkim krunama na raznim revijama po Vojvodini i Hrvatskoj. Započeli su izradu osam kruna, koje će djevojke nositi u kraljički ophod u





nedjelju, 23. svibnja, na *Dove* (Duhove). Visina krune je 25 centimetara, što zahtijeva konstrukciju koja drži materijal i cvjetne ukrase. Ovoga puta kruna je konstruirana od ljepilom impregniranog jutenog džaka. Radioničari su zdušno i radosno slagali cvijet do cvijeta i tako su nastajale krune. Radionica je organizirana kako bi se obnovio fond kraljičkih kruna u HKC-u, budući da su posljednje izrađivane za *Dužijancu* 1968., odnosno prije više od pola stoljeća.

A evo što je o običaju kraljica u bunjevačkih Hrvata, među ostalim, zapisao **Alojzije Stantić**:

»Kadgod su se na prvi dan Dova kraljice oblačile u svilu il kumašu, a drugog dana u bilo, u šlingovanu bilu košulju, u mider opšiven zlatnom portom (opšav ruba) i šlingovanu suknju. Išle su bosc.

Kraljice su osam curica, od osam do oko šesnajst godina, na glavi nose krunu šarenu od perlica, sa strane nuz obraze visi po jedna pantljika, koje rukama drže zategnute. Na kruni kraljica je i ogledalce koje triba da je čuva od uroka. One idu u paru, a pridvode ji prvi par pridnjaci, drugi par su sabljari, treći su kraljica i diver, a četvrti stražnjaci. Posljednji u redu je torbonoša kadgod s drvenom sabljom okićenom s



Kraljice 1911. godine



više pantljika i lipo štrikanom torbom u koju meće dobivene darove i novce za otpivane pisme.

Kraljice su posli Uskrsa počele učiti pivanje pisama, koje će pivati sokakom, od kuće do kuće. Svaki stih dvared pivaju i na kraju završavaju s 'Ljeljo'.

Bunjevci su kadgod virovali da svaka bola potiče od zli duhova, pa su zato želili da kraljice dođu u kuću il prid kuću, u čistu sobu, ambetuš il u avliju, da tamo pivanjem sačuvaju kuću od neugodnosti. U varoši su čeljad posli-podne sidili na sokaku i kad su naišle kraljice zaustavili su ji i naručili da njim pivaju«.

N. S.



Čovjek koji je dao neizmjeran doprinos zbrinjavanju prognanih iz Vojvodine



Uponedjeljak, 17. svibnja, preminuo je **Antun Plivelic**, istaknuti član Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata.

Rođen 1. lipnja 1939. u srijemskome mjestu Hrtkovci, gdje je živio i radio sve do sedamdesetih godina prošlog stoljeća, kada se preselio u Hrvatsku. U Općini Hrtkovci zapošljava se 1958. godine, a na komercijalnim poslovima u tvrtkama *Agro-Ruma* i *Sirmium* radi od 1963. godine. U Zagreb odlazi 1977. godine, gdje se zapošljava kao komercijalist u tvrtki *Droga – Portorož*, a nakon toga u zagrebačkoj tvrtki *Voćarsko-vinogradarska stanica*. Privatnu tvrtku *PAF promet*, danas *Gomolava*, osnovao

je 1989. godine, koja ima stotinjak zaposlenika i preko 150 kooperanata.

Cijelo vrijeme je društveno aktivan. Jedan je od osnivača Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata 28. prosinca 1991. u Zagrebu, a 1992. godine bio je i njen drugi po redu predsjednik. Bio je doživotni počasni predsjednik Zajednice, a jedan je i od utemeljitelja Zavičajnog kluba Hrtkovčana *Gomolava* 1997. godine. Na obilježavanju 10. godišnjice Kluba 2007. godine izabran je za predsjednika, a tu je dužnost obavljao sve do svoje smrti. Njegovom zaslugom sagrađena je crkva sv. Petra u Kuli pokraj Požege, gdje živi stotinjak obitelji protjeranih iz Hrtkovaca.

Antun Plivelic je dao veliki, neizmjerni doprinos zbrinjavanju prognanih iz Srijema, Bačke i Banata, kako Hrvata, tako i drugih naroda (Srba, Mađara, Slovaka...) za vrijeme Domovinskog rata, a sve u skladu sa Statutom Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. Njegov je uspješan dugogodišnji društveni angažman okrunjen 11. listopada 2012. godine, kada ga je tadašnji predsjednik Republike Hrvatske prof. dr. sc. **Ivo Josipović** odlikovao Odličjem Republike Hrvatske Redom hrvatskog pletera.

Ivana Andrić

OBAVIJEST

Na temelju članka 7. stavak 1. Pravilnika o načinu, postupku i kriterijima za dodjelu sredstava crkvama i vjerskim zajednicama koje djeluju na području Grada Subotice (*Službeni list grada Subotice*, br. 15/13),
Gradonačelnik Grada Subotice dana 18. svibnja 2021. godine raspisuje

Javni natječaj za dodjelu sredstava

radi sufinanciranja projekata crkava i vjerskih zajednica koje djeluju na području Grada Subotice za 2021. godinu
Javni natječaj i obrazac »Prijava na Natječaj za dodjelu sredstava radi sufinanciranja projekata crkava i vjerskih zajednica« (obrazac broj 1.) koji je u prilogu Javnog natječaja dostupni su na službenoj internetskoj stranici Grada www.subotica.rs u odjeljku Natječaj i oglasi.

Gradonačelnik, Stevan Bakić v. r.

Krancelle i deverovi u sremačkoj svadbi

Fotografija krancla i deverova u današnjem tjedniku je iz svadbe **Ivice i Katice Čulinović** iz Surčina. Fotografija je snimljena 30. kolovoza 1976. godine i dana nam je iz obiteljskog albuma **Katice Naglič**. Na fotografiji stoje s lijeva na desno: **Josip Gacik, Jelica Gacik, Nikola Naglič, Anica Spišić**, glavni djever – mladoženjin brat **Nikola Čulinović, Anica Katić, Zlata Naglič**, glav-



na krancla – mladoženjina sestra od ujaka **Katica Naglič** (nema rođenu sestru), **Snežana Crvenka**. Čuče s lijeva na desno: **Ilija Smolčić, Marko Naglič, Gordana Puza-vac, Marinka Naglič, Katica Čulinović i Zlatko Naglič**. Ovo svakako nisu sve kranclle i djeverovi s ove svadbe.

Određene dužnosti

Svaku sremačku svadbu, osim mladenaca i kumova, kraskrancelle i deverovi. Oni su najveseliji gosti i svojom veselošću doprinose atmosferi na vjenčanju. Krancelle su mladine i mladoženjine sestre, neudane djevojke. Djeverovi su mladina i mladoženjina braća, neoženjeni momci. Glavni djever s mladine, odnosno mladoženjine strane, je njihov rođeni ili najbliži brat. Glavna krancla s mladine, odnosno mladoženjine strane je rođena ili najbliža sestra, u slučaju da nemaju rođenu sestru.

»Zaduženja kranclli i djeverova su poznata od pamti-vijeka. Krancelle i djeverovi pozivaju kumove, rođake i prijatelje u svadbu. Oni koji žive u drugom mjestu pozivaju se nekoliko tjedana ranije. Kod njih se nekada išlo okićenim fijakerom, a kasnije automobilom. Fijakeri i konji su bili okićeni vezanim ručnicima. U drugo mjesto ide manji broj kranclli i djeverova, obično najbliže sestre i braća do drugog koljena. Svatovi iz sela su se pozivali dan prije svadbe. Oni su u pozivanje svatova uvijek išli okićeni 'košulja-

ma' i 'haljinama' i naravno ružmarinom uz muziku. U selu su išli pješice, pjevali bi, igrali i 'kerili se'. Njih predvodi glavni djever. On nosi čuturu s rakijom ukrašenu nekada vezanim ručnikom, bijelim domaćim platnom za košulje i ružmarinom, a kasnije je čutura ukrašena kupovnim ručnikom. Najprije se ide kod kuma, a zatim kod starog svata pa nadalje, po važnosti gostiju. Kada se dođe kod domaćina koga pozivaju u svatove, tu je širom otvorena kapija. U kuću se ulazi sa svirkom i pjesmom. Pjevale su se vesele sremačke pjesme. Glavni djever u ime mladoženjinog oca poziva domaćine u svadbu naglašavajući vrijeme i dan svadbe. Zatim pruži čuturu i domaćin otpije gutljaj rakije i nazdravi mladencima. Domaćica donese ručnik i veže na čuturu. Na kraju dana, kada se vraćaju u mladoženjinu kuću, svi djeverovi i kranclle obično idu unatrag, zagrljeni, okrenuti k muzici i 'kere se'. Darovani ručnici se poklanjaju mladencima«, prisjeća se **Katica Naglič**.

Krancelle su uz pjesmu plele vijence od cvijeća kojima su dan uoči svadbe kitile kapiju i ulaz na kući. Okićena kapija ili ulaz na kući je bilo obilježje da je u toj kući svadba.

Lažne mlade

Ukoliko su mladenci iz istog sela, svatovi su išli pješice od mladoženjine do mladine kuće. Ako su bili iz različitih mjesta, išlo se konjima i kolima koja su bila paradno okićena. Djever s mladine strane prodaje mladu, a s mladoženjine strane djever kupuje mladu.

»Kada dođu u mladinu kuću, djever i mladoženja traže da se izvede mlada i tada se izvede lažne mlade. To su muškarci ili starije žene, čak bake koji su nakaradno odjevene u bijelo i s bijelom firangom prebačenom preko lica. Izvodi se jedna do tri lažne mlade i nude se mladoženji. On tvrdi da to nije njegova mlada, onda mu nude drugu pa treću. Sve vrijeme dok izvode lažne mlade, djeverovi se pogađaju i cjenjkaju. Kada se konačno dogovore, mladin najbliži brat, djever s mladine strane, izvodi mladu i preuzima ju glavni mladoženjin djever. Oba djevera ili samo mladoženjin vodi mladu u crkvu na vjenčanje. Mladoženju na venčanje vodi njegova glavna krancla. Ja sam dva puta bila glavna krancla, najprije kod bratića, jer on nije imao rođenu sestru, a onda sam bila i mom rođenom bratu glavna krancla«, kaže **Naglič**.

S. D.

Završnica nacionalnog projekta Čitanjem do zvijezda

Dvije ekipe OŠ *Matko Vuković* iz Subotice u sastavu **Iva Molnar**, **Aleksandar Vojnić Purčar** i **Ivona Stantić**, te **Lucija Horvacki**, **Lea Vojnić** i **Franjo Rudinski** sudjelovale su u kvizu znanja na završnoj, nacionalnoj razini projekta za poticanje čitanja za učenike osnovnih škola koji je održan virtualno 5. svibnja. Osim subotičkih osnovaca, u ovom online kvizu sudjelovalo je još 58 ekipa iz cijele Hrvatske.

Natjecanje u kategoriji kreativni uradak održano je dan poslije, 6. svibnja, te je toga dana predstavljeno 34 plakata među kojima su bili i radovi **Dejana Radakovića** iz OŠ *Matko Vuković* iz Subotice, odnosno **Sare Dulić** i **Julije Mrkaljević** iz OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina. Putem video sastanka na platformi Microsoft Teams družili su se s tročlanim povjerenstvom te im prezentirali vlastito viđenje pročitanih djela i teme.

Tema ovogodišnjeg kviza bila je »U svijetu knjiga«, a učenici su trebali pročitati sljedeće naslove: **Jadranka Klepac**: *Miris knjige*, **Roald Dahl**: *Matilda*, **Morea Banićević**: *Demon školske knjižnice* i **Liz**

Pichon: *Tom Gates: Svjetski dan knjige: Najbolji u povijesti (dosad)*.

Ovim natjecanjima završen je projekt za poticanje čitanja i promicanja kulture čitanja *Čitanjem do zvijezda* za učenike osnovnih škola za ovu školsku godinu koji je zbog pandemije koronavirusa na svim razinama održan virtualno.

Organizatori kviza bili su Knjižničarsko društvo Međimurske županije, a u Subotici su ga proveli Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

B. I.



Završen kviz znanja i kreativnosti Mreža čitanja za srednjoškolce

Subotički srednjoškolci vole čitati. Imamo i vidljiv dokaz. Već punih pet godina po dvadesetak srednjoškolaca koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku rado sudjeluje u kvizu znanja i kreativnosti *Mreža čitanja* koji organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

Tako je bilo i ove godine. Na natjecanje se prijavilo šesnaest subotičkih srednjoškolaca koji su skupa s oko 430 srednjoškolaca iz cijele Hrvatske tijekom školske 2020./21. godine sudjelovali u natjecanju posvećenom temi »Knjiga, knjižara, knjižnica«. Imali su zadatac pročitati sljedeća književna djela: **Nina George**: *Mala pariška knjižara*, **Veronica Henry**: *Kako pronaći ljubav u knjižari* i **Amy Meyerson**: *Nebo puno knjiga*. Realizirane su tri razine natjecanja u dvije kategorije. Na posljednjoj, nacionalnoj razini, koja je održana 14. svibnja, online testu znanja pristupio je 171 učenik, među kojima su bile i subotičke srednjoškolke, iz Gimnazije *Svetozar Marković*: **Lucia Mamužić**, **Sara Vuković** i **Josipa Kujundžić**, te **Jana Mihajlović**, **Božana Vujačić** i **Josipa Horvacki**, učenice subotičke Medicinske škole. U kategoriji multi-

medijskog uratka bilo je ukupno 30 radova, među kojima i jedan subotički. Njega potpisuje **Dario Vojnić Hajduk** iz Politehničke škole.

Možemo biti zadovoljni postignutim uspjehom, kao i činjenicom da ne prestaje interesiranje za knjigom i čitanjem među mladima, a posebice za sudjelovanjem u ovome kvizu.

B. I.



Natječaj za vjeroučenike Škapular

Samostan otaca karmelićana u Somboru, vicepostulatura s. B. o. **Gerarda Tome Stantića** i Katehetski ured Subotičke biskupije i ove godine je raspisao natječaj za vjeroučenike u povodu nadolazećeg Dana o. Gerarda Tome Stantića. »Ovo je jedna (pa i jedina) aktivnost koju nastojimo održati u kontinuitetu već dulji niz godina, te tako upoznati naše učenike sa životom sluga Božjega o. Gerarda, našeg kandidata za sveca i potaknuti ih na njegovo štovanje. Ove godine postulator o. **Tiho Radan** je predložio da natječaj bude likovnog karaktera i da tema bude škapular«, kazala je mr. **Jelena Zečević**, tajnica Katehetskog ureda u cirkularnom pismu vjeroučiteljima. Radovi će biti prikupljeni od djece i dostavljeni u Katehetski ured do konca svibnja. Vjeroučitelji koji imaju nastavu samo online upućeni su da se dogovore s učenicima oko preuzimanja radova. Nagrade će biti dodijeljene u Somboru 24. lipnja, na Dan o. Gerarda, nakon svečane mise.

U naputku vjeroučiteljima se navodi da je u ovogodišnjem natječaju potrebno naglasak dati na kratak životopis o. Gerarda, našeg jedinog kandidata za blaženika, te na sam škapular – izgled, vrste, značaj, pobožnosti, kako bi vjeroučenici imali ideju što bi i kako mogli likovno predstaviti. Prihvaćaju se i drugi materijali, prezentacije ili video zapisi kao poticaj i nadahnuće.

M. T.

Recitatori na hrvatskom uspješni na Pokrajinskoj smotri

Plasman na republičku smotru

Pavao Huska i **Marija Magdalena Huska**, recitatori Hrvatske čitaonice osvojili su zlatne diplome i plasirali se na Republičku smotru recitatora, a **Magdalena Suknović**, učenica OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice nagrađena je zlatnom diplomom. Ovo je rezultat 51. Pokrajinske smotre recitatora *Pjesniče naroda mog* za učenike koji su kazivali poeziju na hrvatskom jeziku i zaslužuje svaku pohvalu. Pohvalu zaslužuje i **Marijan Rukavina**, recitator ZKVH-a, koji je također nastupio na pokrajinskoj smotri, kao i svi ostali koji su ove školske godine sudjelovali na bilo kojoj razini. Lijepo je što njeguju ljubav prema poeziji i što je s ponosom kazivaju na svom materinskom, hrvatskom jeziku.

Inače, zbog pandemije natjecanje je održano online putem ZOOM platforme 12. svibnja za mlađu i srednju uzrast, dakle učenike osnovnih škola, a tako će biti i s posljednjom, republičkom razinom koja je zakazana za 28. i 29. svibnja 2021. godine. S nestrpljenjem očekujemo nastup naših recitatora i navijamo za njih.

B. I.



Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Filip Ivković Ivandekić**
 IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 4. razred
 IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: pomaganje tati i ptičarstvo
 VOLIM: igrati se
 NE VOLIM: svađati se
 U SLOBODNO VRIJEME: igram se vani
 NAJ PREDMET: matematika i likovna kultura
 KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: stolar



Too optika

DR. TOOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobilni: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perne punjene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Prozivki u Subotici (42 km, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, vranogoshi, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomesječnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Tretman protiv krpelja

Tajništvo za komunalne poslove, energetiku i promet u suradnji s Privatnim partnerom Oris d.o.o. iz Sombora, obavještava da će se tretman protiv krpelja na području Grada Subotice provoditi u razdoblju od 19. do 30. svibnja 2021. godine.

Pripravci kojima će se krpelji tretirati otrovni su za pčele, te se mole pčelari da košnice izmjesti najmanje 5 km od lokacija na kojima će biti provedene mjere suzbijanja krpelja, u vremenskom intervalu od 48 sati.

Tretman protiv krpelja provodit će se u Subotici, na Paliću, Kelebiji, Bikovu, u Čantaviru, Bačkom Dušanovu, Višnjevcu, Maloj Bosni, Mišićevu, Đurđinu, Bajmaku, Donjem Tavankutu, Mirgešu, Novom Žedniku i Žedniku, na uobičajenim lokacijama.

Za sve dodatne informacije obratiti se Emi Salapuri, na e-mail: emina.salapura@oris.rs ili putem telefona 066/499-500.



Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 26. 5. 2021.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo



Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com



HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

ILI-ILI

AKCIJA

do 30. 04. 2021.

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

AT

Astra Telekom

011 44 22 009



МЕЂУОПШТИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ СУБОТИЦА
 МЕЂУОРЋИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ SUBOTICA
 KÖZSÉGKÖZI MŰEMLÉKVÉDELMI INTÉZET SZABADKA

24000 SUBOTICA	Trg slobode 1/3	Tel/faks: 024/556-901; 024/557-606
PIB: 100838736	MB: 08137455	www.heritage-su.org.rs
Tek.rač.: 840-302664-56	Šifra djelatnosti 9103	office@heritage-su.org.rs
840-302668-44		

Broj: 325-1/30
 Datum: 12.05.2021.

Temeljem članka 35. i 36. Zakona o kulturi (*Sl. glasnik RS*, br. 72/09, 13/16 i 30/16 – ispr. i 6/2020), članka 22. i 23. Statuta MEЂУОПШТИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ СУБОТИЦА – MEЂУОРЋИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ SUBOTICA – KÖZSÉGKÖZI MŰEMLÉKVÉDELMI INTÉZET SZABADKA od 10. 12. 2014. god., i Odluke Upravnog odbora MEЂУОПШТИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ СУБОТИЦА – MEЂУОРЋИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ SUBOTICA – KÖZSÉGKÖZI MŰEMLÉKVÉDELMI INTÉZET SZABADKA od 12. 5. 2021 god., a u skladu sa Zakonom o radu (*Sl. glasnik RS*, broj 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – odluka US, 113/2017 i 95/2018 – autentično tumačenje), Upravni odbor MEЂУОПШТИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ СУБОТИЦА – MEЂУОРЋИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ SUBOTICA – KÖZSÉGKÖZI MŰEMLÉKVÉDELMI INTÉZET SZABADKA, dana 12. 5. 2021. god. objavljuje,

JAVNI NATJEČAJ ZA IZBOR I IMENOVANJE RAVNATELJA
 MEЂУОПШТИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ
 СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ СУБОТИЦА
 MEЂУОРЋИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ
 СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ SUBOTICA
 KÖZSÉGKÖZI MŰEMLÉKVÉDELMI INTÉZET SZABADKA

Ravnatelj MEЂУОПШТИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ СУБОТИЦА – MEЂУОРЋИНСКОГ ЗАВОДА ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ SUBOTICA – KÖZSÉGKÖZI MŰEMLÉKVÉDELMI INTÉZET SZABADKA (u daljem tekstu: Zavod) se imenuje na mandatni period od 4 godine.

ОРЋИ UVJETI:

- a) da je državljанин Republike Srbije;
- b) da je punoljetan/na;
- v) da ima propisanu stručnu spremu;
- g) da protiv kandidata nije pokrenut kazneni postupak za djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja, odnosno da nije pravosnažnom sudskom odlukom osuđen za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja ustanove.

POSEBNI UVJETI

- a) Visoko obrazovanje (VSS – VII. stupanj) – Arhitektonski, Građevinski, Pravni, Ekonomski ili Filozofski fakultet;
- b) najmanje 5 (pet) godina radnog iskustva u kulturi;
- c) da ne postoje zakonske smetnje za izbor i imenovanje;
- d) program rada i razvoja Ustanove (najviše na tri tipkane stranice)

Kandidati za ravnatelja Zavoda uz prijavu podnose:

- prijedlog Programa rada i razvoja Zavoda za period 2021-2025. god.,
- detaljni radni životopis,
- diplomu ili uvjerenje o stečenom visokom obrazovanju (ovjerena preslika),
- dokaz o radnom iskustvu (preslika radne knjižice i/ili potvrda od poslodavca i/ili izvod iz PIO fonda),
- uvjerenje o državljanstvu (preslika),
- izvod iz matične knjige rođenih (preslika),
- preslika osobne iskaznice (ukoliko ne posjeduje čip) ili očitano osobnu iskaznicu,
- uvjerenje da se protiv kandidata ne vodi kazneni postupak (izdano od stvarno i mjesno nadležnog suda – prema prebivalištu kandidata),
- uvjerenje da kandidat nije osuđivan pravosnažnom sudskom odlukom (izdano od RS MUP PU – prema prebivalištu kandidata).

Prijave s potrebnim dokazima o ispunjenosti uvjeta podnose se Upravnom odboru Zavoda neposredno radnim danima od 9 do 14 sati u prostorijama Zavoda ili preporučenom pošiljkom u zatvorenoj omotnici s naznakom: »Prijava na konkurs za direktora Zavoda – ne otvarati«, na adresu Međuopštinski zavod za zaštitu spomenika kulture Subotica, Trg slobode 1/3, Subotica.

Natječaj za ravnatelja Zavoda će biti objavljen na internet stranici »Poslovi« Nacionalne službe za zapošljavanje (www.nsz.gov.rs), u dnevnom listu *Danas* i *Magyar Szó*, tjednicima *Hrvatska riječ* i *Nove subotičke novine* kao i na oglasnoj ploči MZZSK-a Subotica.

Kontakt telefon za sve dodatne informacije u vezi s prijavom na natječaj je 024/556-901.

Kontakt osoba: Ljiljana Bulatović
 predsjednik Upravnog odbora MZZSK Subotica: Károly Kovács

Lana Virc, tenisačica TK-a *Spartak* iz Subotice

Najveći uspjeh

Igračica s pozivnicom izborila je plasman u polufinale jakog međunarodnog turnira



Prvi red: Lana Virc, Nataša Aleksić i Milan Vučković, drugi red: Veselin Rakočević

Protekli tjedan i svoje nastupe na IX. *Memorijalu Jovana Kukarasa*, ETA turniru za tenisačice do 14 godina, Subotičanka **Lana Virc** pamtit će za uvijek. Igračica TK-a *Spartak*, kluba organizatora ovog respektabilnog međunarodnog juniorskog natjecanja 2. jakosne kategorije, doslovno je u ždrijeb upala u posljednji trenutak, dobivši pozivnicu za nastup. A povjerenje predsjednika kluba **Milana Vučkovića** opravdala je na najljepši mogući način, jer je svladala nekoliko znatno bolje rangiranih protivnica i osvojila treće mjesto u konkurenciji 32 mlade tenisačice iz devet zemalja.

Turnir iz snova

Razgovarali smo s Lanom u nedjelju, nekoliko dana od njezinog nastupa u polufinalu u kome je poražena od kasnije pobjednice turnira **Melinde Bíró** (Mađarska) i zamolili je da nam svojim riječima ispriča tri pobjednička meča koji su je lansirali u fokus interesiranja domaće teniske javnosti. Baš kao što ju je i svojevremeno, na početku njene teniske karijere, prva javnosti predstavila *Hrvatska riječ* (9. studenoga 2018. godine).

1. kolo VIRC – ARTAMANOVA (Rusija, 6. nositeljica) 1:6, 6:1, 6:1

Nisam baš dobro ušla u meč, jer sam imala malo tremu na početku duela protiv šeste nositeljice i dosta sam griješila. Nakon gubitka seta više sam se skoncentrirala i postupno sam počela popravljati svoju igru. Vidjela sam kako mi ne može više parirati s dubokim loptama i da polagano ispada iz igre, te se počinje i mnogo više

Veselin Rakočević, trener

Lanin uspjeh je značajan iz tri razloga. Ostvaren je na njenom prvom nastupu na turniru iz europskog kalendara. Drugo, dogodio se u tzv. ulaznoj natjecateljskoj godini, odnosno s trinaest godina u konkurenciji igranica do četrnaest godina starosti. Konačno, postignut je pred domaćom publikom među kojom su je imali prilike vidjeti ljudi dobre volje, koji će, uz klub, ponuditi i osobnu financijsku pomoć za njen budući razvoj, a što je neophodno za nastavak boljih rezultata.

Želje

Do kraja ove godine voljela bih upasti u državnu reprezentaciju i osvojiti još nekoliko turnira.

nervirati zbog nepovoljnog rezultata. Svoju dobru igru krunisala sam uvjerljivom pobjedom i izborila plasman u drugo kolo.

2. kolo VIRC – LAZARENKO (Ukrajina) 6:4, 6:3

Ponesena iskustvom iz prijašnjeg susreta i potpunim odsustvom natjecateljskog straha mnogo bolje sam ušla u susret, i prvi set dobila 6:4. Dobru igru, vođenu velikom količinom samopouzdanja, finalizirala sam dobitkom drugog seta i ukupnom pobjedom 2:0 u setovima. Iskoristila sam dobitni recept iz prvoga meča, igrala duboke lopte i napravila mnogo manje neprisiljenih pogrešaka.

3. kolo VIRC – STEVANOVIĆ (Srbija, 2. nositeljica) 4:6, 6:4, 6:4

U mlađim kategorijama sam jednom igrala protiv nje i tijesno izgubila u tie breaku trećega seta, pa sam donekle znala kako bih trebala igrati, te kao i za svaki prethodni susret temeljito razradila taktiku sa svojim trenerom **Veselinom Rakočevićem**. Solidno sam ušla u meč, ali je ona ipak uspjela dobiti prvi set. Drugi je, istim rezultatom pripao meni (6:4), iako moram kazati kako sam tijekom seta imala osjetnu rezultatsku prednost koju sam skoro prokockala. U trećem sam imala break zaostatka (0:2), ali sam se pribrala i svoju dobru igru uspjela materijalizirati za veliku pobjedu protiv još jedne favorizirane protivnice.

4. kolo VIRC – BÍRÓ (Mađarska, 3. nositeljica) 4:6, 2:6

Bila sam jako sretna zbog plasmana u polufinale i pomalo sam opušteno ušla u ovaj susret. Igrala sam bez opterećenja, jer je ipak u pitanju aktualna prvakinja Mađarske i, pokazalo se na koncu, kasnija osvajačica pobjedničkog naslova. Prvi set je bio dobar, čak sam i vodila 2:0, pa se malo iznervirala kada sam izgubila prednost.

Ali, sve u svemu, protivnica je zaslužno pobijedila. Plasmanom u polufinale sam osvojila treće mjesto na ovom jakom međunarodnom turniru, opravdala povjerenje organizatora i stigla do svog najvećeg igračkog uspjeha.

D. P.

TENIS

Mektić i Pavić pobjednici Mastersa u Rimu

Nevjerojatni niz uspješnosti u tekućoj 2021. godini, šesti osvojeni turnir u osam zajedničkih nastupa, nastavili su **Nikola Mektić** i **Mate Pavić** pobjedom na Mastersu u Rimu. Pobjedom protiv američko-britanske kombinacije **Ram-Salisbury** 6:4, 7:6, potvrdili su kako im ove godine nema premca u igrama parova i istakli najozbiljniju kandidaturu za osvajanje svog prvog Grand Slam trofeja na Roland Garrosu. Od početka tekuće natjecateljske sezone Zagrepčanin i Splitsanin su osvojili naslove na turnirima u Antaliji, Melbourneu, Rotterdamu, Miamiu, Monte Carlu i Rimu. Hrvatski par uvjerljivo drži prvo mjesto svjetske ATP ljestvice s 5.665 bodova, dok je na drugom mjestu Ivan Dodig u paru s **Polašekom** (Slovačka) s 3.050 bodova. Mate Pavić je svjetski broj jedan s 10.820 bodova, a Nikola Mektić je broj dva (9.580), dok je Ivan Dodig sedmi (7.040), što potvrđuje kako je s tri igrača u TOP 10 Hrvatska najveća svjetska sila u igri teniskih parova.

D. P.

POGLED S TRIBINA

Kombinacije

Posljednje 36. kolo 1. HNL-a, sezona 2020.-21., bit će jedno od najzanimljivijih u povijesti prvoligaškog nogometa u Hrvatskoj. Naime, poznate su samo četiri činjenice. *Dinamo* je prvak, *Osijek* je drugi, Šibenik je šesti, a *Slaven* ne ispada iz društva najboljih. Sve ostalo odlučivat će se u subotu, 22. svibnja, od 18 sati kada počinju svi susreti.

Europsku vizu za nastup u novoformiranoj Konferencijskoj ligi koju organizira UEFA, traže *Gorica* (treća, 59 bodova), *Rijeka* (četvrta, 58) i *Hajduk* (peti, 57). Da cijela stvar bude dodatno komplicirana, upravo se u odlučujućem susretu sastaju *Rijeka* i *Gorica*, pa će međusobnim duelom odlučivati o svojoj euro sudbini. *Hajduk* doma dočekuje *Lokomotivu* koja i dalje strijepi za svoju prvoligašku sudbinu. U brojnim kombinacijama koje se otvaraju, čini se najizglednija ona u kojoj domaćini pobjeđuju i skupa ulaze u Europu, naravno pod uvjetom da *Dinamo* svlada *Istru* u finalu Hrvatskog kupa (srijeda

19. svibnja) i oslobodi četvrtu poziciju. U suprotnom, trenutno pretposljednja *Istra* će kao pobjednik kupa imati euro mjesto, a vrlo lako bi mogla ostati bez prvoligaškog statusa. U slučaju istog broja bodova *Hajduk* ima prednost boljeg međusobnog skora u odnosu na *Rijeku*, a *Gorica* je sigurni euro putnik samo u slučaju pobjede u Rijeci.

Pogled na donji dom zorno kazuje kako je trenutno u najgoroj situaciji posljednjeplasirani *Varaždin*, ali bi se s bodovima na gostovanju protiv nemotiviranog *Slavena* mogao spasiti drugoligaške sudbine. Deveta *Istra*, s bodom prednosti gostuje kod, također, nemotiviranog *Osijeka*, ali momčad iz grada s Drave igra poprilično beskompromisno i juri bodovne rekorde u svojoj najuspješnijoj sezoni. Konačno, osma *Lokomotiva* gostuje na Poljudu protiv *Hajduka* kojemu je pobjeda nasušno potrebna za izlazak na europsku scenu. Kombinacija koliko volite, a kako će biti znat ćemo nešto bliže 20 sati u subotu navečer. Jedno je sigurno: užitka i napetosti će biti na pretek. Sve do posljednjih sudačkih zvižduka na svim terenima 1. HNL, a sve na kvalitetu najvišeg klupskog natjecanja u hrvatskom klupskom nogometu.

D. P.

Narodne poslovice

- * Zapamti savjet onoga tko te voli pa makar ti se činio i lošim.
- * Bolje je s dobrim i krasti nego sa zlima moliti.
- * Dvostruko je zarađen novac koji je ušteđen.

Vicevi, šale...

Napala banda puževa kornjaču. Dolazi policija i radi uviđaj.

Pita policajac kornjaču:

- Kako se napad dogodio?
- Ne znam, izveli su to munjevit.
- Draga, što ćemo imati za ručak?
- Ništa, mili!
- Kako opet ništa?! I jučer je bilo ništa!
- E, pa tako: skuhala sam za dva dana.

Mudrolije

- * Onaj tko ne razumije vlastite strahove ne poznaje ni protivnika.
- * Na zemlji nikada neće biti potpunog mira i spokojsva. Ali oni mogu postojati u tvojoj glavi.
- * Sarkazam je prirodna obrambena reakcija psihe protiv tuposti okruženja.

Vremeplov – iz naše arhive

Berežani, 2007.



Iz Ivković šora



Dokazat

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jevo, po ko zna koju noć niki ne možem spavat. Ko da me kaki nepro obrlatio, božem prosti. Samo se niki privrćem. Te mi smeta uzgljanca te dunja, pa me digod žulji, ondak se lipo rasrdim sam na se pa ustanem i sidnem za sokoćalo, a ni na njem više skoro da nema ničeg da se čovik razveseli jal prošitje štogod pametno. Već mi borme zdravo dosadilo ovo svađanje oko našeg divana. Te je jezik, te je govor, te dijalekt..., a ne bi me čudilo da još štogod izmisle. Vele da je čak niki zaperak, božem prosti. Ta zaperak je, barem me tako dida učio, samo izdanak. Kad ima tušta kiše na njivi, ondak kuruži istiraju sa strane kugod niki mali kuruščić. On nikad ne budne korisan, jel ne mož istirat klip već samo izvuče vlagu pa i stabaljika ostane jalova i ne rodi. To sam kadgod ko dite išo sić, pa se to davalo marvi da se ne varda. Obično se to radilo posli drugog pluženja; zaperki i u bašči paradička pa se išlo kačovat. Ja znam da je to zaperak, a kako jezik mož imat zaperak og te pita. A ni ga tako dobro ni zvat jel se on otkida. A to svaćanje ko je šta i otkaleg poteko mi već tako dozlogrdilo, čeljadi, ni divanit vam ne možem. Jel ovaj svit toliko skrenio s Božijeg puta, jel ga kogod na to tira ne znam al znam da sam tušta puta načito po starim knjigama, a i ovi stari su uvik divanili da smo došli mi Bunjevci otaleg od mora, sadašnje Ercegovine i Dalmatinske zagore, da smo bižali ispid navale Turaka a i bižali od teškog života na tim kamenjaru. Nasporilo se svita, a kako tamo ondak nije bilo turizma i fabrika, živilo se samo od poljoprivrede a zemlje nije bilo dosta. Kad smo došli ode, zvali su nas Dalmati dugo vrimenta, tek u devetnajstom viku, i to krajem, su nam nadili ime Bunjevci. Neću nikog srdit, svako ima svoje razloge al tako stare knjige i dokumenta pišu. Al šta ćeš: svudank ima nedokazatog svita. Samo me čudi najviše što to ne razjasne ovi što nas krste i vinčavaju. Oni cigurno znadu ko smo al čute i gledaje kako se svit svađa. Ne možem nikako razumit kaka je njima hasna. Moj dida je uvik divanio da od svađanja i istiravanja nema nikake hasne već samo gubljenja vrimenta. Iđem se manit mudrovanja. Jeto, opet sam se zapo politizirat, a kiše ni otkaleg pa moram zalivat bašču. Sve će nam ispropadat, a od pece nema borme hasne. Niki dan snaš Jela kupila paradičku s pece, a ona sirota sva kožava i ikrava kugod da je od pleva narasla, triba je gultit kugod brisku. Ne znam di ovo modernizovanje ide, al kažem vam da nikako ne ide na dobro. Sve poskupilo na polak, a nama dali po tri crvene pa ti svite živi. Odavno divanim, borme niki misle da sam malkoc i pofalio, al ja vam kažem da neće bit ni časti ni cesti, a borme ni poštenja, dok se svit opet ne okrene salašu. Salaš je bio bogom dan, od rane svega za ukućane, a i što se iznelo na pecu sve bilo nepolivano netretirano nikakim huncutarijama, sve samo bogom dano i zdravo. No, dosta sam pripovido, kanu u sake, Braniša, jel sad će upeć zvizda pa ćeš obarit bašču. Zbogom, čeljadi.

Rič po rič

E-1

Piše: Željko Šeremešić

Ko une pripovikče: »U ribara mokre gaće, za večeru ne zna šta će«, e tako sam ja prošo u mojmu poslišnjem vatanju somova. Ni, sam što nisam ni vidio soma, već sam se ušklinio kad sam izlazio iz čamca pa sam spo u plićak i svaj se pokvasio. I veslo sam još ispušćo pa j otplivalo do po Dunavca pa sam taki moker moro čekat da kogod naiđe čamcem i vrati mi ga. Na sve to su mi vala sve žene i dica iz sokaka vidli kako moker ko pokisniti mačak idem kući. Ko da se cilo celo sjatilo na sokak. A ka sam silom došo kući, onda j tek počelo svitovanje. Jesmo ti kazali. Nisi ni za šta odavno. Mogo si se udavit. Za didu od sto godina ni it samom u dućan, a kamo l na vodu. Nuz veliko trpljenje sam se sprimo odgovorit no onda mi moj najpametnij unuk Marin, kojem sam ja nadio ime, sam da kažem, poklopio ričma: »Pa, dida Marne, mogli su Vas i uhapsit, pa Vi nemate nikake papire za vatat somove«. E, tu sam podvio rep i naredio mojoj koja usta ni zatvarala da friško donese ruvo da se prisvučem. U te cile gungule probudla se u mene mladost. Pa mene su u navike znali ko velikog pecaroša, a sad se sprdaču sa mnom. Došli smo da se od mene divani na klupčica, za šankem a i do ispid crkve j došlo. Sutra oma ujtru uvatim Marina na stranu u zadnji dvor. Potribno mi je bilo doznat šta mi triba da opet mogu it pecat a da ne završim u kake buvare jel bez novaca. Čamac, veslo i sidalicu imam, udice i meredov imam, povorku imam, imam i brozgovac. »Sve imaš, dida, sam ti falu novi papyri«, Marin će. Sad se ko sićam da sam prija četrdest godina imo nikaki papir za pecat no taj cigurno više ne važi. »Deder, Marne, kaži šta sve ja moram pripravit i uradit da se ja opet upišem u pecaroše.« Eto, Marin će da j lako, triba sam ponet papire i novaca kod čika Ive što ga zovu Bucov i sve se časkom dobije. I tako ja tri dana vatam Bucova, koji ko da spava na vode. Uvatim ga četvrtog dana sam zato jel je padala jaka kiša pa ni ošo pecat. I stvarno smo se brzo sporazumili. Ja do moje i čekam. A on piše li piše, biliži, tuče štambiljem. Mislim se ovo j mlogo dužje neg kod doktora kad ideš. I ka j on završio, a ja se ispotpisivo i novce do, dobijem ja ezer papira. Jedan se zove »dozvola za rekreativni ribolov« drugi »članska karta« i treći »obrazac evidencije ulova rekreativnog ribolovca E-1«. Prva dva su vidim za čeljad, al ovaj E-1 mi od prve sumnjiv. Pa tamo triba upisat šta sam, ka sam, koliko sam i di sam uvatio ribu. Naposlidku fali sam riba da se potpiše. Ja oma do mojga Marina da mi on kaže šta j taj obrazac E-1. Cinio sam i potrefio da j E-1 odviše opasan obrazac. On otvori sokočalo od mobilnog telefona te krene objašnjavat da smim sam šezdest put it pecat i da ne smim uvatit više od pet kila ribe za jedno pecanje. Mal mi šlog ni strefio. Ajd ono šezdest put pecat bi još i prošlo, al sam pet kila ribe uvatit. Pa to j za smije. Pa ja vatam somove od 10 kila pa na više. I ko će mi virovat da sam cili dan proveo na vode i pušćavo somove. To E-1 mi od prve sumnjivo, skoro ko ovaj covid-19. I dida Marin od sto lita zna da j kažnjivo dovest čeljade u zabludu, što bi po novom rekli, pa ću se još proštudirat i it istrisat iz ti papira i novce tražit natrag.

U NEKOLIKO SLIKA

Salašarska idila



**PETAK
21.5.2021.**



06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Doktor Martin
11:09 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Normalan život
15:00 Na vodenome putu
15:50 Munch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Nevjerna, američki film
22:15 5.com s Danielom, zabavni talk show
23:15 Dnevnik 3
23:50 Stanica brojeva, britansko-belgijsko-američki film
01:15 Na vodenome putu
02:00 Munch
02:50 Dnevnik 3
03:13 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
03:48 Upoznajmo medvjede, dokumentarni film
04:40 Divlja zemlja, telenovela
05:25 Dnevnik 2
06:14 Život vrijedan življenja, telenovela



05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:35 Odred za čuda
11:00 Otok ljubimaca
11:30 Napokon sreća
12:23 Yorkshire: Tokom rijeke Nidd, dokumentarni film
12:52 Cesarica - HIT travnja
12:55 Na godišnjem kod kuće, dokumentarni film
13:30 Tajna dvorišne rasprodaje: Ubojstvo porukom, američki film
15:00 Najbolji dizajneri interijera
15:52 Cesarica - HIT travnja
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - HIT travnja

16:45 Upoznajmo medvjede, dokumentarni film
17:45 Cesarica - HIT travnja
17:58 Budimpešta: EP u plivanju, prijenos
20:05 Delta rijeke Odre: Priroda bez granica, dokumentarni film
21:00 Endeavour, mladi Morse
22:35 Forenzičarka Halifax: Osveta, serija
00:15 POPROCK.HR
00:45 Tajna dvorišne rasprodaje: Ubojstvo porukom, američki film
02:10 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
22.5.2021.**



07:04 Klasika mundi - A. Dvořák: Slavenski plesovi - Simfonijski orkestar HRT-a pod ravnanjem Jurija Simonova
08:12 Tajni teksaški rendžeri, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:24 Veterani mira
13:15 Zdrav život
13:44 Zajedno u duhu
14:18 Prizma
15:35 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:09 Potrošački kod
16:39 Manjinski mozaik: U ime Ane
17:00 Vijesti u 17
17:17 Kultura s nogu
17:48 Lijepom našom: Glina
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 7
20:10 Ususret Eurosongu
20:55 Loto 7 - izvještaj
21:00 Rotterdam: Izbor za pjesmu Eurovizije 2021. finale, prijenos
00:50 Pregovarač, film
03:04 Tajni teksaški rendžeri, američki film
04:15 Veterani mira
05:01 Manjinski mozaik: U ime Ane
05:16 Fotografija u Hrvatskoj
05:31 Dnevnik 2
06:20 Lijepom našom



05:55 Regionalni dnevnik
06:38 Juhuhu
10:24 Vrtlarica: Miris ruže

10:58 Život u parku
11:50 Poreč: EP karate, prijenos
13:30 Zagreb: WRC - SP u reliju, najbolji trenuci
14:26 Poslovni plan
14:56 Dom na kvadrat
15:30 Auto Market
16:04 Regionalni dnevnik
16:33 Delta rijeke Odre: Priroda bez granica, dokumentarni film
17:28 Skladatelji otoka, dokumentarni film
17:57 PH vaterpolo - finalna serija 4. utakmica, prijenos
19:12 Budimpešta: EP u plivanju, prijenos
19:38 Glazbeni spotovi
20:07 Dan kad je Zemlja stala, američki film
21:52 Ekspedicije Stevea Backshalla - Kad zagusti, dokumentarna serija
22:49 Svjedok optužbe, serija
02:01 Glazbeni Top20
02:46 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
23.5.2021.**



07:55 Pobuna na brodu Caine, američki film - Zlatno doba Hollywooda
10:00 Prozorje: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Loveći onog pravog, američki film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:35 Zavrzlama u uredu, američki film
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 Dulum zemlje: Goran Vrabec, dokumentarna serija
21:05 Loto 6 - izvještaj
21:10 Legendarne prve dame: Michelle Obama, dokumentarna serija
21:55 Dnevnik 3
22:29 Pobuna na brodu Caine, američki film - Zlatno doba Hollywooda
00:29 Nedjeljom u 2
01:24 Dnevnik 3
01:47 Mir i dobro
02:12 Loveći onog pravog, američki film
03:37 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
03:42 The Cavern Club - Ritam se nastavlja, glazbeno-dokumentarni film

04:52 Dnevnik 2
05:41 Split: More



06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
009:55 Tko ubija u Brokenwoodu
11:25 Lidijina kuhinja
11:50 Poreč: EP karate, prijenos
13:35 Odbrojanje do Tokija
14:20 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
15:25 Klub 7
16:25 Indeks
16:55 Magazin LP
17:25 Magazin Euro 2020.
17:58 Budimpešta: EP u plivanju, prijenos
19:24 Glazbeni spotovi
20:05 JFK, američko-francuski film
23:10 Republika, dokumentarna serija
00:05 Graham Norton i gosti
00:50 The Cavern Club - Ritam se nastavlja, glazbeno-dokumentarni film 69'00"
02:00 Brooklyn 99
02:30 Tko ubija u Brokenwoodu
04:00 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
24.5.2021.**



06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Doktor Martin
11:09 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Globalna Hrvatska HTV
15:00 Na vodenome putu
15:55 Munch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:49 Sport
19:55 Odredište Tokio
20:00 Vrijeme
20:10 Opstanak 2: Novi prozori, dokumentarna serija

21:05 Počivali u miru
22:10 Otvoreno
23:00 Dnevnik 3
23:36 Na vodenome putu
00:31 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
01:01 Munch
01:51 Dr. Oz
02:36 Dnevnik 3
02:59 Orlovske supermoći, dokumentarni film
03:44 Divlja zemlja, telenovela
04:29 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja, telenovela



05:05 Peti dan
06:05 Riječ i život
06:34 Juhuhu
10:35 Odred za čuda
11:05 Indeks
11:35 Napokon sreća
12:30 Legendarne prve dame: Michelle Obama, dokumentarna serija
13:25 Jake - život je poput country - pjesme, američki film
15:00 Skroviti vrtovi Luce, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Orlovske supermoći, dokumentarni film
17:35 Auto Market
18:05 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
18:55 Tea Mamut
19:05 Kapetan Clark, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 L.B.J., američki film
22:40 Crna lista
23:35 Most
00:25 Jake - život je poput country - pjesme, američki film
02:00 Noćni glazbeni program

**UTORAK
25.5.2021.**



06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Doktor Martin
11:09 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1

* Sva prava eventualane izmjene programa zadržavaju TV postaje.

12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Na vodenome putu
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:49 Sport
19:55 Odredište Tokio
20:10 U svom filmu
21:05 Zemljini tropski otoci: Madagaskar, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Hrvatska za 5: Žilavost velikosrpskog projekta u jugoistočnoj Europi 2021. godine
00:15 Na vodenome putu
01:05 Munch
01:55 Dr. Oz
02:40 Dnevnik 3
03:03 Kune: Odlučne i neustrašive, dokumentarni film
03:52 Divlja zemlja, telenovela
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja, telenovela



05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:35 Odred za čuda
11:05 kreativac
11:35 Napokon sreća
12:30 Ikone: Sportske zvijezde, dokumentarna serija
15:00 100 Year Old Drivers, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Kune: Odlučne i neustrašive, dokumentarni

film
17:35 Stipe u gostima
18:15 Jedrima oko svijeta, dokumentarna serija
18:45 I to je Hrvatska: Kapetan Clark, crtana serija
19:18 Kapetan Clark, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Utakmica života
21:00 Jedan dan, američko-britanski film
22:45 Crna lista
23:40 Most
00:30 Unutarnji glas ljubavi, američki film
01:55 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 26.5.2021.



06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Doktor Martin
11:09 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Na vodenome putu
15:55 Munch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:49 Sport
19:55 Odredište Tokio
20:03 LOTO 7

20:10 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
21:00 Loto 7 - izvještaj
21:05 Mijenjamo svijet: Pokolj u Ballymurphyju, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:26 Na vodenome putu
00:16 Istrage prometnih nesreća
00:41 Munch
01:31 Dr. Oz
02:16 Dnevnik 3
02:31 Vijesti iz kulture
02:39 Divljina u metropoli, dokumentarna serija
03:29 Divlja zemlja, telenovela
04:14 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja, telenovela



05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:35 Odred za čuda
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Napokon sreća
12:30 Zemljini tropski otoci: Madagaskar, dokumentarna serija
13:30 Kava i druge ljubavi, američki film
15:00 Ljubav i brak u 20. stoljeću: U dobru i zlu, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divljina u metropoli, dokumentarna serija
17:35 Stipe u gostima
18:15 Jedrima oko svijeta, dokumentarna serija
18:45 I to je Hrvatska: Kapetan Clark, crtana serija

19:30 POPROCK.HR
20:05 Utakmica života
21:00 Nedostižna meta, američki film
22:35 Crna lista
23:30 Most
00:20 Kava i druge ljubavi, američki film
01:45 Obiteljski zločini
02:30 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 27.5.2021.



06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:17 Doktor Martin
11:09 Festival mijeha, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Hrvatska moj izbor: Jo i Chloe
14:30 Prometej
15:00 Na vodenome putu
15:55 Munch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:55 Odredište Tokio
20:00 Vrijeme
20:03 LOTO 6
20:10 Tko želi biti milijunaš?
21:00 Loto 6 - izvještaj
21:05 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3

23:25 Na vodenome putu
00:20 Munch
01:10 Dr. Oz
01:55 Dnevnik 3
02:18 Divljina u metropoli, dokumentarna serija
03:07 Divlja zemlja, telenovela
03:52 Festival mijeha, emisija pučke i predajne kulture
04:17 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja, telenovela



05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:35 Odred za čuda
11:05 Pozitivno
11:35 Napokon sreća
12:30 Dulum zemlje, dokumentarna serija
13:30 Banneri ponovno na okupu, kanadski film
15:00 Ljubav i brak u 20. stoljeću: Ljubiti i poštovati, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divljina u metropoli, dokumentarna serija
17:35 Stipe u gostima
18:15 Jedrima oko svijeta, dokumentarna serija
18:45 I to je Hrvatska: Kapetan Clark, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Utakmica života
21:00 Mali, hrvatski film
22:35 Klub 7
23:25 Crna lista
00:20 Most
01:10 Banneri ponovno na okupu, kanadski film
02:35 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetonik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Zapisi s terena

Fruškogorski vikend

Kad trčim u planinama, imam veliki problem sa spuštanjem. Veliki ljudi, veliki problemi, moglo bi se tako reći. Tu je i činjenica da sam lomila oba gležnja, da mi je jedno koljeno ispalo iz čaše i da uglavnom imam nestabilnije držanje kostiju, pa sam opreznija. I ne bojim se loma i boli koliko se bojim odmora. Posljednja ozljeda koljena donijela mi je mjesec dana odmora, a tek onda povratak u hodanje. Dugo nisam mogla ni razmišljati o sportu, trčanju i planinarenju. Stoga je sporiji spust bolji od dugog odmora, koliko god me znalo nervirati što me svi pri spuštanju obilaze. Doduše, nekim čudom i treningom sam prilično dobra u usponima, pa ne odustajem tako lako.

Čari blatnjavih uspona

Iz detalja koje sam iznijela moguće je naslutiti da je ovaj vikend obilježilo trčanje u prirodi s usponima. Treće kolo Vojvođanske treking lige nije pozvalo samo mene na Frušku goru nego još 380 entuzijasta kojima nije smetalo jutarnji pljusak, pa smo se tog jutra svi našli na Paragovu i krenuli. Kiša umije biti nezgodna za brda i kada krene proklizavanje i gubljenje kontrole nad vlastitim nogama, vjerujem da mnogi pomisle što im je ovo trebalo, ali osjećaj koji vas nakon toga okupira, mirisi i zelenila, prostranstva na vrhovima i ponos poslije završenog su toliki da svo blato pada u zaborav. Uostalom, i blato ima svoju čar.

Skeledžijo, skeledžijo, prevezi me prijeko

Ne mogu odoljeti, a da se malo ne pohvalim kako sam vozila skelu i to od polaska do uparkiranja. Imam taj

neki poriv da volim raditi stvari koje nikada nisam radila. Ne sve, ali tako neke neobične poput vožnje skele me svakako privlače. Konačno odredište prošle subote je bio Čerević i njihov tek pokrenut festival, pa smo odlučile prošetati okolicom u dolini kestena. Putanja koja nam je predložena je vodila do Begeča gdje je skelom trebalo preći u Banoštor. Skoro sam pisala o sporim gradovima koji njeguju sve tradicijsko, koji ne poznaju žurbu, napestost, njeguju stare zanate i zanimanja i upravo me je nešto u Begeču podsjetilo na cijelu tu priču. Dok smo čekali da skela krene, gledali smo u traktor koji je bio u vodi »do koljena«, a njegova okrugla prikolica, koja izgleda poput kaveza, se vrtjela u vodi i tako prala krumpir. Predivno. Uglavnom, na kabini skele je pisalo da je ulaz zabranjen, ali sam se ipak usudila i dobila zeleno svjetlo, a vrlo brzo i kormilo. Sjajni **Veljko** mi je objasnio kojom putanjom ići i sve ostalo je postalo jedno divno iskustvo. I ne samo da sam dobila priliku voziti skelu nego sam dobila i priču o skeledžijskom iskustvu. Veljko radi sedam dana, pa sedam dana odmara. Prva vožnja je u 6 sati ujutro, a posljednja u 15 minuta do osam. Svaki dan je druga priča, Dunav drugačije teče, ljudi su drugačiji, vrijeme je drugačije. Nosivost skele je 14 tona i na nju može stati šest automobila. Skela štedi i vrijeme i novac putnicima, ali ima i turistički potencijal jer spaja Srijem i Bačku i na taj način pruža mogućnost posjeta sela s obje strane Dunava, a tu je i nacionalni park Fruška gora.

Taj dan je zadržao nešto nježno, tradicionalno i to nas je pratilo cijelim putem. Konačno odredište, selo Čerević, poznato kao gospodsko selo na obroncima Fruške gore, sa svojih 800 domaćinstava ima što ponuditi. Njegovo stanovništvo se bavi poljoprivredom, uglavnom voćarstvom i vinogradarstvom, ali zasigurno slijedi trendove pa smo upoznali i mlade poduzetnike koji su se upustili u avanturu pravljenja craft piva. U selu su brojne vinarije i vinski podrumi u kojima možete probati i kupiti vino, a tu su i etno kuće gdje ćete nakon svega moći ugodno boraviti.

Tragovi naselja datiraju još iz kamenog doba, a miljokazi svjedoče o prisutnosti Rimljana. Čerević se u povijesti prvi put spominje 1189. godine u povelji pape **Inocenta III.** U središtu Čerevića nalazi se rimokatolička crkva sv. Josipa. Nismo imali puno vremena i prilike upoznati starije mještane i dobiti zanimljive satove povijesti, ali sigurno ćemo uskoro opet biti u Čereviću. Šarm malih mjesta je nevjerojatan i treba mu posvetiti više pažnje, baš kao i šarmu »malih«, običnih ljudi.

Gorana Koporan



Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.



Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima, aktivni sudionik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose - njegovo veličanstvo, MED

BAGREM MED - CVJETNI MED - LIVADSKI MED - ŠUMSKI MED
PROPOLIS - PELUD - MED S MATIČNIM MLIJEČOM
MED S PELUDI I MATIČNIM MLIJEČOM

Kontakt:

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE



JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA



Iso Planić
Ravnatelj
Директор



Đendi Selesi
Razrednica
Одељенски старешина

ROLITEHNIČKA ŠKOLA SUBOTICA ПОЛИТЕХНИЧКА ШКОЛА СУБОТИЦА

2017. - 2021.

GFT410



Sanja Horak
Nastavnica
Наставница



Miodrag Doroslovački
Nastavnik
Наставник

TEHNIČAR GRAFIČKE DORADE
ТЕХНИЧАР ГРАФИЧКЕ ДОРАДЕ

TEHNIČAR TISKA
ТЕХНИЧАР ШТАМПЕ



Sarah Aladžić



Lazar Kisić



Milan Mudrić



Milena Žužić



Nikolina Bašić Palković



Nikolett Hajdu



Jelena Tikvicki



Luka Crvenković



Dijana Mezei



Veljko Milošević



Filip Tili



Dajana Romić



Ana Francišković



Teodor Tot



Tijana Jakovetić



Mateo Kujundžić



Kristina Miković



Marko Vuković



Mladen Medić



Bojan Kujundžić



Nikola Kujundžić



Danijel Filipović



David Šebešćen



Hefena Tadić



Maja Petrović



Iva Bošković

